

LOVEC

XLVI. LETNIK ŠT. 6 SEPTEMBER 1963

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto V. Pleničar

Civilizacija in lovska etika

Janko Perat

»Zastonj letaš po svetu za lepoto. Če je ni v nas samih, je ne bomo našli.«

Emerson

Današnji fantastični tempo življenja predstavlja psihično obremenitev, ki ji mnogi ljudje niso kos. V svetu tehnike vlada naglica, kot sestavni del njegovih zakonitosti. Taka naglica pa ne vpliva ugodno na razvoj človeka.

Svet tehničnega napredka, ki ga čedalje močneje doživljamo, drvi naprej in ne gre vstric z normalnim napredkom človeka. Svet tehnične civilizacije nekje neguje predvsem nagonsko sfero naše biti. To je hudo protislovje civilizacije. Možno je celo moralno nazadovanje in v resnici se to moralno nazadovanje po svetu v marsičem že izraža — v umetnosti, v človečanskih medsebojnih odnosih in drugod — toda znanstvenega, tehničnega nazadovanja ne bo. Lahko smo vnemirjeni spričo silne evolucije modernega sveta, ko se do temeljev pretresajo tradicionalne vrednote, ko vedno pogosteje srečujemo človeka, ki si ne želi spoznanj, pač pa le gibanja, da bi z njim izživel lastni nemir; človeka, ki se hoče iztrgati iz zakonitosti narave in ki precenjuje svoje sposobnosti. Toda človek je ustvarjen za počasnejše ritme, zato je pogoj za njegovo telesno in duševno zdravje, da se vrača v zdravo in varno okolje narave, kjer se lahko sprostí od dnevnih nevarnosti in naporov. Človek se mora vračati v naravo, najti mora zvezo z zemljo, ki ga je rodila, mora se vračati k njej, kot se vrača pesem k svoji osnovni melodiji. Osnovna melodija sleherne pesmi pa je v naravi.

Zakaj ta dolgi uvod?

Zato, ker se tudi v lovstvu vedno pogosteje srečujemo z novim »civiliziranim« lovцем z vsemi modernimi pripomočki civilizacije, toda z izkrivljenim odnosom do narave, lovцем, ki že hlepi za skrajno poenostavljenim lovskim izživljanjem, se pravi, s samo suho izpolnitvijo — s strelom, z uplenitvijo. Vse drugo mu je odveč, ker je njegov register globokejših čustev že osiromašen, otopel. Takemu lovcu ne godi več sodelovanje v organizaciji, v lovski družini. Izmika se njenemu življenju in delu ter išče zadostitve svojemu nemiru po loviščih raznih lovskih družin, zdaj tu, zdaj tam. Predvsem pa tam, kjer čimprej in čim enostavneje pride do uplenitve.

Ko sem razmišljal o teh pojavih, sem nehote segel po knjigi »Naš lov« in žalost me je

obšla ob spoznanju, da dobivajo misli Mirka ing. Šušteršiča v poglavju »Človek — lovec« in »Lov in naša vest«¹ že tisto romantično patino starosti zato, ker v praksi postajamo drugačni in na stare resnice prekmalu pozabljamo.

Toda, ali so te misli izgubile kaj na svojem pomenu?

»Sodobni lovec je torej častilec in zaščitnik narave v najširšem smislu, v ožjem pa varuh in prijatelj divjadi...« in dalje:

»Nepodkupljiv, iskren in premišljen mora biti pri srečanju z živalstvom, poznavalec narave in posebej divjadi in njenih življenjskih navad, da razume, pravilno presoja in brez strasti po pameti in srcu odloča...«

»Ta zavest pa sama vodi lovca k plemenitosti, da je kot gospodar, zaščitnik, prijatelj ne-bogljene živali...«²

Ali niso dobre te besede, kot staro vino?

Ali ne veljajo prav tako danes kakor tedaj, ko so bile zapisane?

Ali je tradicija starokopitnost?

Ne! Nasprotno. Dolžni smo, da izlučimo vrednote, da jih ohranjamo in da opozarjamo na trajna in ponavljajoča se načela etike.

Tokrat, ko je pisec združil ta načela lovske etike in jih v izredno lepih mislih podal v omenjenih poglavjih, avtomobil še ni bil vozilo za vsakogar, ni bilo niti vesp, kolibrijev itd. Toda danes, ko vse to imamo, še bolj veljajo tiste in naslednje njegove misli: »Užitek je samo v zmagi nad ovirami, v opazovanju narave, v doživljanju njenih krasot in pojavov v zvezi z divjadjo...«³

Toda žal, že nekaj let sem se odvija vedno v večjem obsegu nov, zelo »sodoben« način zalaza na srnjad: Zalaz v avtomobilu, ali tisti ki tega ne zmorejo, na mopedu. Srnjad se teh ropotajočih nestvorov prav nič več ne boji. Lažje se ji približamo kot peš in kaj je bolj enostavno, kot krožiti z brzino 20 do 60 km na uro po lovišču in takole »prevoziti« petdeset in več kilometrov naokrog? Ni vrag, da ne bi opazili številne srnjadi, ki je izstopila, pa čeprav smo jo najmanj tretjino prezrli. In kaj je bolj enostavno, komodno in nenaporno, kot zapeljati za prvi ovinek in se vrniti peš? Kratek pogled skozi daljnogled in... izid je odvisen le od vesti in moralnih kvalitet lovca. Moralne kvalitete posameznikov pa so tudi take, da uplenijo srnjad s strelom kar iz samega avtomobila.

Lov z avtomobilom sicer ni nova stvar. Tako že dolgo lovijo Amerikanci in tudi lov na veledivjad v Afriki se izvaja s pomočjo avtomobilov. Toda, kakor so nam ameriške metode nesprijemljive, ker streljajo na vse, kar se premika, tako da s tem postavljajo v nevarnost ne samo krave, temveč tudi sebe, zato imajo

¹ »Naš lov« I. del, str. 62

² »Naš lov« I. del, str. 62

³ »Naš lov« I. del, str. 66

Foto R. Cenčić

predpisano uniformo: rdečo-črno karirast jopič in rdečo kapo s ščitnikom, tako da so bolj opazni; tako so našemu pojmovanju bliže običaji lovcev na veledivjad. Morda bi sprejeli med nove moralne predpise lovske etike norme, ki veljajo za te? Oni se tudi pripeljajo z avtomobili do divjadi. Z avtomobili jo lahko tudi zasledujejo. Toda streljati smejo le, če so oddaljeni najmanj pet korakov od avtomobila.

Spričo eksplozije motorizacije pri nas in spričo dejstva, da te eksplozije ne moremo zavreti, tudi če bi jo hoteli in da bo vedno več lovcev motoriziranih, je vsekakor pametneje, če se vzoredno in pravočasno prilagajamo novim pogojem, kot da bi jokali za »lepimi starimi časi«.

Ne bi želel, da bi ta razmišljanja imela navdih romantike. Vem, da svet ne bo več tak, kakršen je bil. Tega pač ne moremo predrugačiti. Toda, ali ni naša dolžnost ohranjati in razvijati to, kar je dobrega? Ali nismo dolžni razvijati v človeku, lovcu sposobnost ostati človek, nedotaknjen ali pa komaj dotaknjen od očitnih pretresov in sprememb v obdajajočem ga svetu?

Zdi se mi, da se nam v spremenjenih pogojih modernega sveta postavljata predvsem dve nalogi:

Prvič — več pisati in več razpravljati o moralno etičnih načelih izvajanja lova in zaostriti sankcije proti kršilec. V letu 1955 je bila v »Lovcu« zanimiva polemika o etičnih problemih lova, ki je bila zelo koristna, čeprav je imela precejšen navdih romantike. Ali ni čas, da bi zopet začeli razpravljati o etičnih vprašanih »civiliziranega« lovca?

Sicer sem že tedaj z navdihom otožnosti in nostalgije zapisal: »Živimo v času avtomobila in vespe ter mehanizacije. Trenta, Kugyjeva dolina, mehkih src, Kranjska gora in Soča, domovina zlatoroga, so se spremenile v pomembna mednarodna turistična središča... In turizem še napreduje. Saj je komaj v povojih...«⁴

Koliko bolj resnično je vse to danes!

Drugič — razmisliti moramo o novih organizacijskih oblikah lovske organizacije, ker lahko z gotovostjo sklepamo, da se bodo »novi« načini izvajanja lova z »mehaniziranim zalazom« in z »gostovanji« pa tudi članstvo v zelo oddaljenih lovskih družinah vedno bolj množili. Tega ne bomo mogli preprečiti, pač pa lahko ves ta razvoj vsaj pozitivneje usmerjamo. Temu imperativu moramo prilagoditi oblike naše organizacije, moralno etične norme itd. V našem interesu je, da gibčno reagiramo v novih pogojih. Zdi se mi, da je ribiška organizacija v tem pogledu nekoliko prožnejša. Saj strogo strokovno (in manj lirično) gledano, zalaz z avtomobilom, ki nam omogoča v enem večeru ali

jutru opazovati večje število srnjađi, omogoča tudi zelo kvalificiran gojitveni odstrel, če sedi za volanom res pravi lovec. To sem mogel tudi sam opazovati. Lovci, ki so »lovili« z avtomobilom, so večinoma odstrelili zelo vzorne gojitive primerke.

Videl pa sem tudi drugačen primer!

Želel bi, da bi te misli izzvenele kot vprašanje, bolj kot kaj drugega, kajti bojim se enostranske sodbe. Rad bi, da bi te vrstice vzbudile druge, saj pesimisti ne smemo biti. Naj ta razmišljanja zaključim z istimi besedami kot pred osmimi leti:

»Ne smemo se uspravati v romantiki. Nov čas je tu. Sprejmimo ga takšnega, kot je, ne romantično, pač pa praktično.«⁵

⁵ J. P. »Visokogorski lov in naša stvarnost« — LOVEC, marca 1955.

Metodika ugotavljanja optimalnega matičnega fonda in letnega prirastka male zaščitene divjadi

Dr. Radivoj Jovetić

Razvoj našega gospodarstva, dvig standarda delovnih ljudi, povečanje števila lovcev in spremembe pogojev za razvoj divjadi nujno zahtevajo intenzifikacijo lovstva kot specifične gospodarsko-športne dejavnosti.

Naravni pogoji, kot rezultat delovanja naravnih sil, sami zase zagotavljajo obstanek določenega števila divjadi. To število divjadi se spontano razvija in vzdržuje v okviru celotnega biocenotskega ravnotežja. Kolikor pa človek resneje ogrozi kateregakoli njenega člana, se vzpostavlja novo razmerje, oziroma novo ravnotežje. V našem primeru ima ta intervencija človeka za cilj, da omeji vpliv faktorjev, ki zavirajo razvoj zaščitene divjadi, oziroma da okrepi vpliv tistih, ki razvoj divjadi pospešujejo. To delovanje človeka imenujemo **lovsko gospodarjenje**.

Za razliko od ostalih gospodarskih vej lovske gospodarjenje ni strogo ločena dejavnost, pa ima v sklopu z ostalimi gospodarskimi dejavnostmi, na katere se naslanja, pretežno sekundaren značaj. V današnjih pogojih razvoja poljedelstva in gozdarstva se more lovstvo razvijati le do meje, ki jo diktirajo interesi teh dveh, za družbo mnogo važnejših vej proizvodnje. Po drugi strani tudi divjad, kot predmet gojenja, karakterizirajo določene specifičnosti. Kot proizvod delovanja naravnih sil in dela človeka, je treba, da v skrajni liniji omogoči gojitev športa (lov na divje živali), pa zavoljo tega gojitev tega ne sme zavzeti značaja živinoreje.

⁴ J. P. »Visokogorski lov in naša stvarnost« — LOVEC, marca 1955.

Vsi ti činitelji silijo gojitelja divjadi, da na temelju vsestranskega študija biološko odlikujočih se vrst, ki so predmet gojitve kakor tudi študija niza ekoloških faktorjev, ki karakterizirajo lovišče, predvsem stvarno oceni njegovo kapaciteto. Ostalo dejavnost mora tako prilagoditi, da to optimalno kapaciteto čimprej doseže in številčno stanje divjadi trajno vzdržuje na tej optimalni višini. Pri tem mora imeti pred očmi, da je divjad zgolj ena komponenta v celotnem mehanizmu žive in mrtve narave in da sprememba enega življenjskega faktorja neposredno povzroči spremembo cele vrste drugih. Pravilno presojanje teh sprememb in pravilno reagiranje v tej smeri za obvarovanje fonda divjadi je izredno težka naloga, ki se ne more predpisati z nikakršnimi, strogo določenimi normami. In poleg tega menimo, da je nujno treba pojasniti neka vprašanja, ki so do sedaj malo obravnavana, a bi njihova pravilna rešitev občutno olajšala plansko delo pri gojitvi divjadi.

V naši nadaljnji obravnavi bomo pod kapaciteto lovišča, v katerem gojimo malo zaščiteno divjad, razumeli maksimalno mogočo, relativno konstantno gostoto populacije te divjadi, na začetku lovne periode, ki se more v tem kritičnem momentu brez občutne pomoči človeka in občutne škode za ostale gospodarske veje, naravno preživljati. Kapacitete ni mogoče naenkrat in neposredno določiti za katerokoli lovišče. Analiza in ocena vseh biotskih in abiotičnih faktorjev, ki vplivajo na življenje in razvoj divjadi, je vsekakor prva in najvažnejša faza pri reševanju te komplicirane naloge. Medtem tudi najskrbnejša analiza, temelječa zgolj na podatkih enega leta, ne more problema dokončno rešiti. Do zadovoljivega rezultata nas more privedi le večletno opazovanje, zlasti opazovanje in registriranje dveh najznačilnejših faktorjev: možnost preživljanja in ogroženost divjadi, ki je predmet gojitve.

Ta, tako ugotovljena, relativno konstantna kapaciteta je odvisna od dveh faktorjev: od matičnega fonda (številčno stanje divjadi na začetku razmnoževalne periode) in prirastka (povprečni, faktično ustvarjeni letni prirastek po enoti matičnega fonda). Ta medsebojna povezanost kapacitete lovišča, matičnega fonda in prirastka nudi gojitelju možnost, da pravočasno planira nujne gojivne ukrepe in zlasti, da realno planira višino matičnega fonda, povprečni letni prirastek po enoti tega matičnega fonda ter višino letnega odstrela.

Če označimo optimalno kapaciteto lovišča s »K«, število enot v matičnem fondu (skupaj samci in samice) z »M«, povprečni prirastek po enoti matičnega fonda s »p«, se pokaže, da je: $K = M \cdot p$, ali: Enako velik stalež divjadi moramo na začetku lovne periode (kapaciteta lovišča) doseči ob majhnem matičnem fondu in velik povprečni prirastek po enoti matičnega fonda, oziroma ob velikem matičnem fondu majhen povprečni prirastek po enoti matičnega fonda.

Vzemimo naslednji primer: Če kapaciteta lovišča znaša 1000 enot male zaščitene divjadi, se vprašamo, kako velik mora biti matični fond, da bi do pričetka lovne periode dosegli stalež divjadi v višini optimalne kapacitete lovišča. Ker kapaciteta lovišča ni odvisna zgolj od višine matičnega fonda, temveč tudi od višine povprečnega prirastka po enoti matičnega fonda, se moramo pri ugotavljanju optimalne kapacitete posluževati analitične poti, imajoč v vidu biološke odlike vrste, ki je predmet gojitve, kakor tudi ekološke pogoje konkretnega lovišča.

Vzemimo, da smo optimalno kapaciteto lovišča ugotovili s 1000 poljskih jerebic (skupaj samci in samice), se vprašamo, kolikšen mora biti matični fond (stanje 1. III.), a kolikšen optimalni povprečni prirastek po enoti matičnega fonda. To analizo smo izvedli v pridjani tabeli.

Prirastek po enoti	Matični fond	Intenzit. upadanja matičnega fonda	Skupen prirastek	Intenzit. večanja skupnega prirastka	Kapaciteta lovišča	Pripomba
1	500	166	500	166	1000	Pri računanju rezultati zaokroženi
2	330	83	667	83		
3	250	50	750	50		
4	200	33	800	33		
5	165	25	835	25		
6	142	18	858	18		
7	125	13	875	13		
8	112		888			

Tabela 1: Analitična pot ugotavljanja optimalnega matičnega fonda in optimalnega povprečnega prirastka po eni jerebici, ob konstantni optimalni kapaciteti lovišča s 1000 jerebicami.

Kakor smo že poudarili in kakor se vidi iz gornje tabele, moremo v lovišču vzgojiti enak stalež divjadi, poslužujoč se majhnega matičnega fonda z velikim povprečnim prirastkom po enoti matičnega fonda ali narobe.

Vprašanje je, katera pot je z biološkega gledišča bolj upravičena in z ekonomskega rentabilnejša.

Iz podatkov tabele razberemo, da bi ob povprečnem prirastku osmih vzgojenih mladičev po eni jerebici, ali po paru 18 mladičev, mogli doseči optimalno kapaciteto lovišča pri matičnem fondu vsega nekaj čez 100 jerebic. Tako velik prirastek je enak naravni plodnosti jerebice in ga v praksi ne moremo doseči. Pa ne samo to. V praksi ne moremo doseči niti prirastka, ki je znatno manjši od naravne plodnosti vrste, oziroma bi delo v tej smeri zahtevalo toliko žrtev, da bi zgubilo sleherni smisel. Po drugi strani bi pa majhen matični fond, ki se ob konstantni kapaciteti lovišča kaže kot posledica velikega povprečnega prirastka po enoti, povzročil novo nasprotje, ki bi ga z biološkega stališča ne mogli opravičiti. Tedaj bi najmanjša motnja zaradi delovanja ekoloških faktorjev biotskega in abiotskega izvora dovedla do zmanjšanja skupnega letnega prirastka, oziroma odstrela. V tem primeru bi te disproporcije ne mogli ublažiti, ker je drugi faktor — »prirastek po enoti« — že do maksima izkoriščen.

Menimo, da ni nujno posebej poudarjati, da tudi druge skrajnosti, to je vzdrževanje velikega matičnega fonda ob majhnem prirastku, ne bi smeli tolerirati. Žal je to pri nas še danes v veliki večini primerov ustaljena praksa, ki iz leta v leto povzroča zelo majhen letni odstrel male zaščitene divjadi. Vendar, če bi bil matični fond tako velik, da bi ob sedanjem zelo majhnem prirastku še vedno dosegli optimalno kapaciteto lovišča, bi se mogla stvar do neke meje tolerirati. Dejansko pa ni tako. Dejstvo je, da se zadovoljujemo z zelo majhnim povprečnim prirastkom po enoti, ki za vso našo malo zaščiteno dlakasto in pernato divjad, po našem mnenju, ni večji od ene (v zanemarjenih loviščih tudi znatno manjši). Hkrati je tudi matični fond daleč manjši od tistega, ki bi ga morali vzdrževati ob tako majhnem prirastku po enoti, če želimo, da bo stalež divjadi na začetku lovne sezone enak optimalni kapaciteti lovišča.

Kot posledica takega gospodarjenja neizbežno sledi tudi zelo majhen letni odstrel vseh vrst male zaščitene divjadi. Tako npr. odstreljujemo okoli 150 000 poljskih jerebic namesto nekaj milijonov letno.

Če sprejmemo gornje ugotovitve kot pravilne, sledi vprašanje, v katerih mejah se giblje optimalna višina matičnega fonda in prirastka. Takoj je treba poudariti, da na to vprašanje

ni mogoč strogo določen odgovor in da ga je treba reševati za vsako vrsto divjadi in za vsako konkretno lovišče posebej. Že iz podatkov tabele vidimo, da ob konstantni kapaciteti ustreza vsakemu zvišanju povprečnega letnega prirastka po enoti matičnega fonda določeno znižanje tega matičnega fonda, oziroma prav tolikšno zvišanje skupnega letnega prirastka. Nadalje razberemo iz podatkov te tabele, da so ta zvečanja oziroma zmanjšanja spočetka zelo velika, potem pa vse bolj upadajo in so najmanjša, ko povprečni prirastek po enoti doseže naravno plodnost vrste.

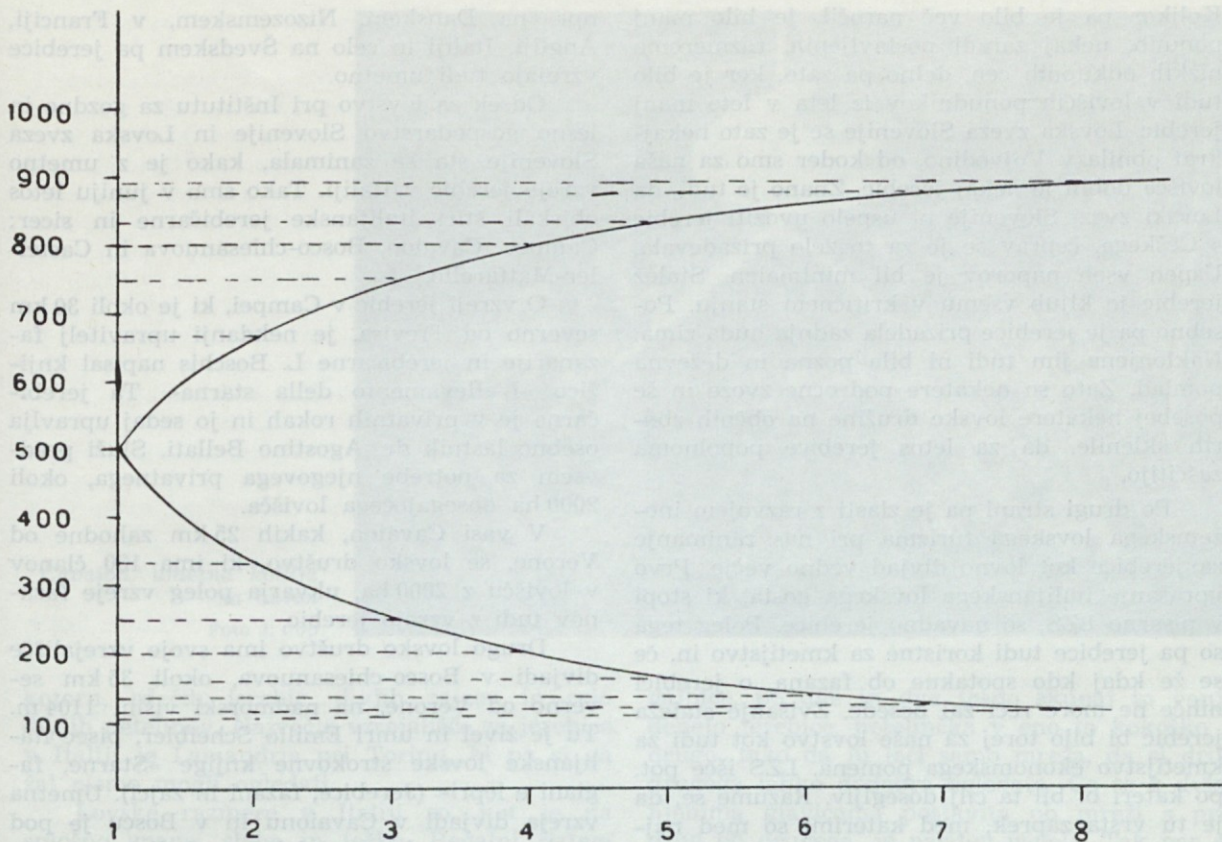
Ta zakonomernost je še bolj opazna, če rezultate tabele ponazorimo grafično (glej str. 167!).

Kakor posnamemo z grafikona, dobimo največje povečanje skupnega letnega prirastka, oziroma zmanjšanje matičnega fonda, če po enoti matičnega fonda vzgojimo namesto enega mladiča, dva. Te razlike se kažejo tudi pri vsakem nadaljnjem povečanju povprečnega prirastka po enoti matičnega fonda, toda so vedno manjše in najmanjše, ko ta prirastek doseže naravno plodnost vrste.

Kakor kažeta tabela in grafikon, moremo matični fond zmanjšati od 500 na 200 ali vsega za 300 enot, če povečamo prirastek od 1 na 4 mladiče po enoti. Če nadaljujemo s povečanjem prirastka vse do naravne plodnosti vrste (v našem primeru 8 vzgojenih mladičev po enoti matičnega fonda), dosežemo zmanjšanje matičnega fonda skupno za okoli 90 enot. Menimo, da ni potrebno posebej poudarjati, da bi bilo tako prizadevanje ne le riskantno, ampak bi ne bilo izvedljivo niti pri gojitvi domače perutnine v zaprtem prostoru.

Kakor smo že poudarili, nimamo namena, da bi utrdili neko določeno univerzalno pot za planiranje višine optimalnega matičnega fonda in optimalnega prirastka po enoti matičnega fonda, ker menimo, da to ni mogoče. Po našem mišljenju bi bilo potrebno, da se optimalni prirastek po enoti matičnega fonda (računajoč vso našo malo zaščiteno divjad) giblje med 2 in 4 vzgojena mladiča. Ob vnaprej določeni kapaciteti lovišča je v tem primeru določena tudi optimalna višina matičnega fonda.

Če bi se življenjski pogoji divjadi ne menjali od leta do leta (velika nihanja abiotskih faktorjev), bi bilo vsekakor mogoče te značilne faktorje določiti za daljšo vrsto let, kakor se to v živinoreji tudi prakticira. Medtem pa izredno ostra zima ob vsej skrbi gojitelja lahko uniči znaten del osnovnega oziroma matičnega fonda. Ali, neugodni klimatski pogoji v času razmnoževalne periode lahko zdecimirajo pomladek prvega legla in je tako treba pričakovati tudi manjši prirastek po enoti matičnega fonda. Brez pravilnega in pravočasnega zapažanja teh činiteljev in pravilne intervencije go-

Grafični prikaz medsebojne odvisnosti povprečnega letnega prirastka po enoti, matičnega fonda in skupnega letnega prirastka male zaščitene divjadi

jitelja ne bomo na koncu razvojne periode in dozorevanja mladičev dosegli kapacitete lovišča. V primeru, da se je matični fond občutno zmanjšal, moramo nedvomno največjo pozornost posvetiti pospeševanju prirastka prav do višine, ki nam jamči, da bomo ob tem zmanjšanem matičnem fondu dosegli na začetku lovne periode polno kapaciteto lovišča. Ali, če neugodni abiotični faktorji uničijo prvo leglo, si moramo prizadevati, da bo prirastek drugega in naslednjega (pri zajcih) tako velik, da tudi v tem primeru dosežemo polno optimalno kapaciteto lovišča.

Vidimo torej, da moremo tudi pri vseh nihanjih, ki so mnogokrat neizbežna, plansko delati in na ta način višino letnega odstrela (skupni letni prirastek) obdržati na relativno konstantni višini.

Vsekakor moreta v izredno neugodnih letih za razvoj divjadi trpeti matični fond in prirastek, pa je tedaj nemogoče v tistem letu doseči optimalno kapaciteto lovišča. Tedaj nam ne preostane drugega, kakor da v sledečem letu podvzamemo ustrezne ukrepe, da ponovno vzpostavimo ravnotežje, ki smo ga določili kot planski ideal.

Umetna vzreja jerebic v Italiji

France Cvenkel

Ob primerjavi statističnih podatkov o številu divjadi v Sloveniji za vrsto let nazaj lahko pridemo do zaključka, da je stalež jerebic pri nas problematičen. Zato se Lovska zveza Slovenije kot tudi nekatere področne zveze in lovske družine že vsa leta po vojni ukvarjajo s problemom, kako bi stalež jerebic dvignile na zadovoljivo višino. Kot prvi ukrep po vojni je bila odredba o popolni zaščiti jerebic, ki je veljala nekaj let. Z njo je uspelo — ponekod bolj, ponekod manj — popraviti žalostno stanje, ki nam ga je zapustila vojna. Potem so sledile akcije s preseljevanjem jerebic iz predelov, kjer jih je bilo sorazmerno dovolj, v lovišča, kjer jih je zdecimirala ali popolnoma iztrebila kokošja kuga, roparice in drugo. Na Lovski zvezi Slovenije je bilo za žive jerebice iz leta v leto več naročil, toliko, da jim ni bilo mogoče ustreči.

Kolikor pa je bilo več naročil, je bilo manj ponudb, nekaj zaradi postavljenih, razmeroma nizkih odkupnih cen, delno pa zato, ker je bilo tudi v loviščih ponudnikov iz leta v leto manj jerebic. Lovska zveza Slovenije se je zato nekajkrat obnila v Vojvodino, od koder smo za naša lovišča dobili le nekaj jerebic. Znano je tudi, da Lovski zvezi Slovenije ni uspelo uvoziti jerebic s Češkega, čeprav se je za to zelo prizadevala. Uspeh vseh naporov je bil minimalen. Stalež jerebic je kljub vsemu v kritičnem stanju. Posebno pa je jerebice prizadela zadnja huda zima. Naklonjena jim tudi ni bila pozna in deževna pomlad. Zato so nekatere področne zveze in še posebej nekatere lovske družine na občnih zborih sklenile, da za letos jerebice popolnoma zaščitijo.

Po drugi strani pa je zlasti z razvojem inozemskega lovskega turizma pri nas zanimanje za jerebice kot lovno divjad vedno večje. Prvo vprašanje italijanskega lovskega gosta, ki stopi v pisarno LZS, so navadno jerebice. Poleg tega so pa jerebice tudi koristne za kmetijstvo in, če se že kdaj kdo spotakne ob fazana, o jerebici nihče ne more reči žal besede. Zvišanje staleža jerebic bi bilo torej za naše lovstvo kot tudi za kmetijstvo ekonomskega pomena. LZS išče pot, po kateri bi bil ta cilj dosegljiv. Razume se, da je tu vrsta zaprek, med katerimi so med največjimi agrokemijska sredstva in mehanizacija v kmetijstvu. Toda v tem primeru naj bi nas zanimali le neposredni lovsko-gojitveni podvigi. Na Češkem na primer predvsem prakticirajo, da na zimo jerebice odlovijo in jih zadržijo v prezimovališčih do pomladi. Znana je tudi uspela akcija z odlovom okoli 30 000 jerebic v minuli zimi pri nas v Vojvodini. Drugod po svetu kot

npr. na Danskem, Nizozemskem, v Franciji, Angliji, Italiji in celo na Švedskem pa jerebice vzrejajo tudi umetno.

Odsek za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije in Lovska zveza Slovenije sta se zanimala, kakó je z umetno vzrejo jerebic v Italiji. Tako smo v juniju letos obiskali štiri italijanske jerebičarne in sicer: Campeo, Cavaion, Bosco-chiesanuova in Casteller-Mattarello.

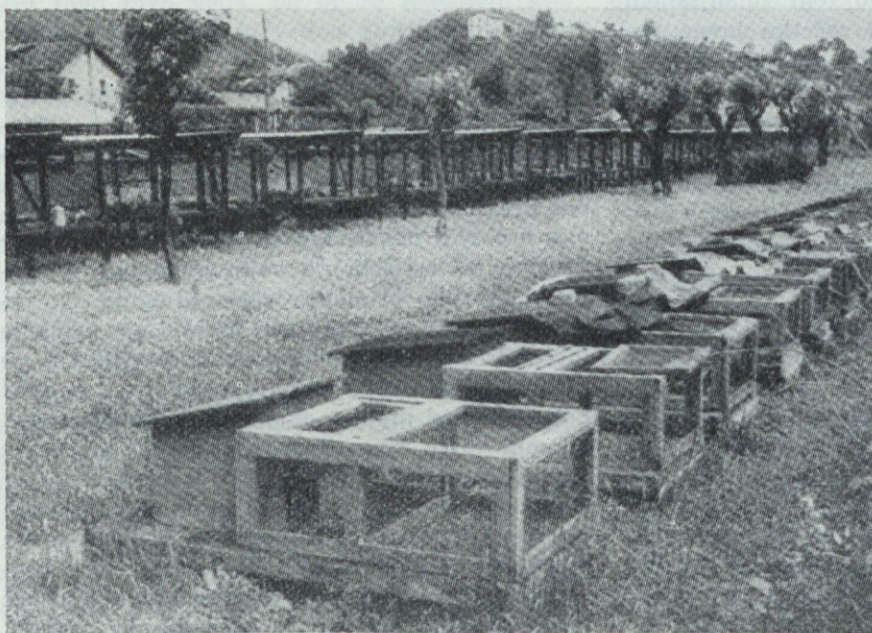
O vzreji jerebic v Campeo, ki je okoli 30 km severno od Trevisa, je nekdanji upravitelj fazanarije in jerebičarne L. Boschis napisal knjižico »L'allevamento della starna«. Ta jerebičarna je v privatnih rokah in jo sedaj upravlja osebno lastnik dr. Agostino Bellati. Služi predvsem za potrebe njegovega privatnega, okoli 2000 ha obsegajočega lovišča.

V vasi Cavaion, kakih 25 km zahodne od Verone, se lovsko društvo, ki ima 130 članov v lovišču z 2000 ha, ukvarja poleg vzreje fazanov tudi z vzrejo jerebic.

Drugo lovsko društvo ima svoje vzrejališče divjadi v Bosco-chiesanuova, okoli 35 km severno od Verone, na nadmorski višini 1104 m. Tu je živel in umrl Emilio Scheibler, pisec italijanske lovske strokovne knjige »Starne, fagiani e lepri« (Jerebice, fazani in zajci). Umetna vzreja divjadi v Cavaionu in v Boscu je pod strokovnim vodstvom, daleč naokoli poznanega strokovnjaka, Afra Tirellija.

Federazione della caccia (lovska zveza) v Trentu ima svoje vzrejališče divjadi v Casteller-Mattarellu.

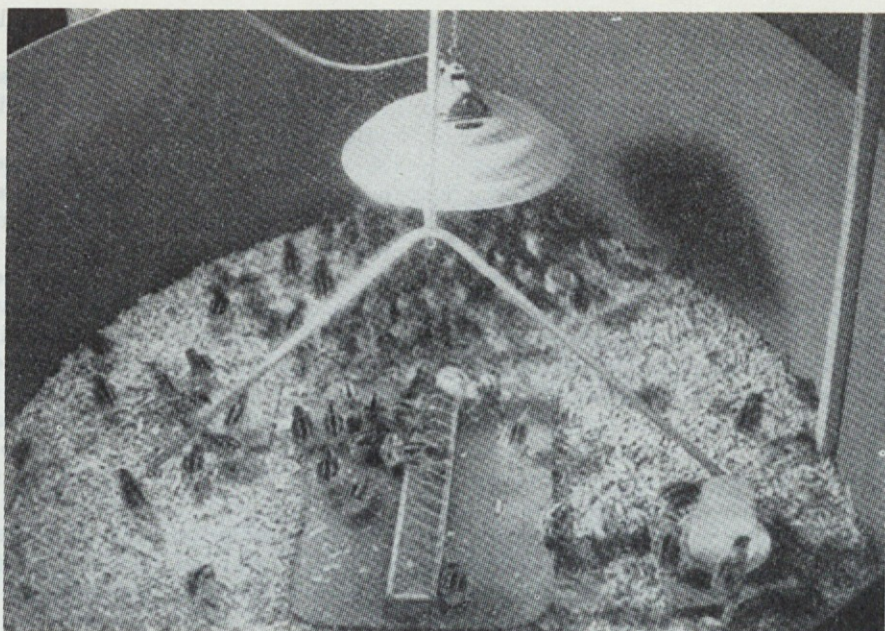
V bistvu so to manjša vzrejališča divjadi, kjer vzgajajo fazane in jerebice, v Boscu, Cavaionu in Mattarellu pa poskušajo tudi z vzrejo

Campea, valilne gajbe

Foto J. Čop

...no povsod zelo dobra.
 ...o z bantam kokoškami.
 ...vabam so težave, čeprav
 ...dobre kokije. Na 80
 ...ga nje gojiti okoli 150
 ...e bantam kokije so zelo
 ...e primer valiti v valjnih
 ...tvoja bodišči jata lam,
 ...lpujejo na primer v
 ...amam dabi: ipd. Valine
 ...e trdnine. En priporočil je
 ...ben za kokije s kablji in
 ...dobil samo kablji: toj
 ...vzrojo izazankov s kok-
 ...bodnost 21 jate lavstj-
 ...vavom in boscu valje
 ...in obdelavajo valjste s
 ...kajl 30% V Mattarellu.
 ...e bantam kokijam.

*Cavaion, umetna koklja
 na butan*
 Foto J. Čop

kotorn, rdečih jerebic, divjih zajcev in celo divjih petelinov. Največje vzrejališče za jerebice v Italiji je Lamandria pri Torinu, ki pa si ga žal nismo mogli ogledati.

Lovske razmere v Italiji so, kot je na splošno znano, slabe in težke. Regalni sistem dopušča na tako imenovanih »prostih področjih« neusmiljeno trebljenje vsega, kar koli diši vsaj malo po divjadi oziroma zaide tja iz lovišč. Italijanska lovska miselnost je svojstvena, oblikovana v drugačnih razmerah kot na primer naša. Vendar pa so razmere v severni Italiji precej boljše kot v južni, kar je v precejšnji meri pripisati vplivu sosednjih, severnih dežel. Resnici na ljubo je treba pribiti, da je tudi v Italiji precej lovcev, ki vztrajno kljubujejo, žrtvujejo sredstva in se kot pravi gojitelji borijo za divjad na njihovih poljih, v gozdovih in gorah. Ko sem bral na pročelju lovske koč v Mattarellu napisan lovski izrek, je lovski čuvaj pripomnil: »Tudi v srcih več naših lovcev je napisano kot na tej hiši: La selvaggina è frutto prezioso della terra, ricchezza e ornamento del bosco. — Divjad je dragocen sadež zemlje, bogastvo in okras gozda.«

Umetna vzreja jerebic je v primerjavi z vzrejo fazanov precej težja. V italijanskih jerebičarnah nas je predvsem zanimalo parjenje, valjenje, prostor in prehrana.

Fazani žive v mnogoženstvu, jerebice pa v enoženstvu. Jerebičji par, petelin in kokoška, sta si zvesta »zakonca«. V naravi njuna »poroka« ni problem, medtem ko pri umetni vzreji predstavlja važno vprašanje. V jerebičarni Campea, bi rekel, da gojitelj upošteva naravno nagnjenje, da si same izberejo svoje »zakonske druge«. Ko vzrejene jerebice dorastejo, že pričnejo s parjenjem. Po tleh razmestijo žičnate

gajbice, po dve in dve tesno skupaj in vanje denejo jerebice, petelinčka v eno in kokoško v drugo, tako da ju loči samo mreža, da si drug drugega lahko dodobra ogledata. Če se z dvignjenima glavicama postavita ob mreži s prsi drug ob drugega, je paritev uspela. Tak par se potem prenese v posebno voljero oziroma z žico obdan prostorček, kjer živi složno skupaj. Včasih se samec in samica na ta način kmalu sparita, včasih pa traja tudi več dni. Če paritev ne uspe nekako v desetih dneh, v gajbicah zamenjajo jerebice, tako da dobijo petelinčki oziroma kokoške »na ogled« nove kandidate. Tako pariyo oziroma poskušajo od novembra do marca, ko se sparijo tudi jerebice zunaj v naravi. Za združitev 60 parov rabijo v Campea nekako 80 petelinčkov in enako število kokošk; uspeh je torej 75 %. Dobra stran takega načina parjenja je v tem, ker se jerebice, posebno petelinčki, ne morejo med seboj pretepati in se na ta način raniti. Slaba stran pa je izguba časa in delo z zamenjavanjem jerebic po gajbicah od novembra do marca. Že imenovani Emilio Schreiberler pa v svoji knjigi piše o parjenju v tako imenovani »voljeri-labirintu«. To je skupnemu številu jerebic primerno velika voljera, ki ima v notranjosti ob straneh skrite koticke, nekake separeje. Ko se med jerebicami, ki so v voljeri, petelinček in kokoška sparita, se umakneta in stisneta skupaj v svoj koticček. V taki voljeri se torej pari sami najdejo, vendar brez pretepanja ne gre. Ta način parjenja je znan tudi na Švedskem, Danskem in v Franciji. V Bosco-chiesanuova in v Cavaionu pa pariyo čisto enostavno. Vso matično kito jerebic držijo v skupni voljeri do marca. Tedaj se prične paritev v naravi in jerebice v voljeri postanejo nemirne. Takrat petelinčke in kokoške enostavno združijo v pare

in jih denejo v posebne vzrejne voljere. Po Tirellijevi izjavi je uspeh 80–90 %. Če kak petelinček ne najde para, ga kasneje uporabijo kot vodnika izvaljenih kebkov. V Mattarellu delno pariyo kot v Campeii, delno pa kot v Boscu oziroma Cavaionu.

V Campeii, Cavaionu in Boscu vztrajajo na tem, da naj imajo jerebice, enako tudi fazani, čim manj stika z zemljo, da se ne inficirajo (singamoza ipd.). Zato vse parčke držijo v voljerah, ki so dvignjene od tal in imajo za pod mrežo. Jajca torej jerebice nesejo kar na mrežo. V Cavaionu in Boscu jerebičje pare držijo v podolgovatih žičnatih voljerah, ki jih je skonstruiral A. Tirelli in so po njegovi izjavi enako uporabne tudi za gojitev vseh vrst druge male divjadi, celo divjih zajcev. Mimogrede naj omenim, da smo v teh gajbicah res videli divje oziroma poljske zajce z mladiči. V Boscu, po A. Tirellijevi izjavi, letno da ena zajka ob umetni hrani povprečno po 8 mladičev, godnih za izpus t v lovišče. Zajke za pleme drži v teh voljerah po eno leto. Za oplojevanje 10–12 samic rabi le enega zajca – samca. V Casteller-Mattarellu pa so prostor, kjer živi jerebičji par, čim bolj približali naravi. Tu ena voljera zavzema okoli 100 m² površine, delno posejane z žitom, z mrežo ograjene ob straneh ter zgoraj, kaka dva metra visoko. Jerebičji par si v tej voljeri sam izbere mesto za gnezdo, v žitu ali kupu vej.

Povprečna nesnost v vseh jerebičarnah je okoli 30–35 jajc letno na jerebico. V Campeii pa so imeli celo primer, da je ena jerebica znesla v enem letu 77 jajc. Kolikor jerebičja jajca prodajo, je cena 400 lir za jajce, medtem ko je cena za fazanje jajce 150 lir. Pred valjenjem jerebičja jajca, enako kot fazanja, hranijo na mivki, v razmeroma hladnem prostoru. Jajca morajo tako ležati vsaj tri dni, preden jih podložijo koklji oziroma dajo v inkubator. Oplo-

ditev jajc je na splošno povsod zelo dobra, okoli 95 %.

V Campeii valijo samo z bantam kokoškami. Toda tudi s temi pritlikavkami so težave, čeprav na splošno veljajo za prav dobre koklje. Za 60 bantam kokelj je treba npr. gojiti okoli 150 bantam kokoši. Nekatere bantam kokolje so zelo svojeglave in nočejo na primer valiti v valilnih gajbicah. Zato jim je treba podložiti jajca tam, kjer si prostor same izberejo, na primer v grmovju, votlem drevesnem deblu ipd. Valilne voljere so mrežaste in tridelne. En prostor je namenjen za valitev, eden za kokljo s kebkii in eden, kamor morejo hoditi samo kebkii; torej so podobne gajbam za vzrejo fazančkov s kokljami. Pod eno kokljo podložijo 21 jajc. Izvaljivost je 75–80 %. V Cavaionu in Boscu valijo samo v inkubatorjih in odklanjajo valjenje s kokošmi. Izvaljivost je okoli 80 %. V Matterellu, kjer so jerebice v velikih voljerah, jim pa izgnezd pobirajo jajca. Nekako polovico jih odvzamejo, polovico pa pustijo, da jerebice same valijo. Pobrana jajca podložijo bantam kokljam. Izvaljivost je tudi okoli 80 %.

Tudi krmljenje jerebičjega naraščaja je različno. V Campeii prve tri dni hranijo kebkke izključno z mravljinčjimi jajčeci. Gojitelj A. Bellati nam je zatrjeval, da edino mravljinčje bube kot hranilo vsebujejo vse, kar kebkii potrebujejo. Po treh dneh jim prično dodajati umetno hrano, ki jo po nekaj dneh uživajo samo. Če pa se pokaže, da kebkii ob umetni hrani niso dovolj živahni, jim za osvežitev zopet nudijo nekaj mravljinčjih bub. En stot umetne hrane stane na primer 10 000 lir, to je 12 000 din. A. Tirelli pa mravljinčje bube popolnoma odklanja, češ da so sicer odlično hranivo, vendar z njimi lahko zanesemo med kebkke tudi klice bolezni. Zato v Cavaionu in Boscu v inkubatorjih izvaljene kebkke takoj prično krmiti z umetno hrano. A. Tirelli, ki ima kot uslužbenec

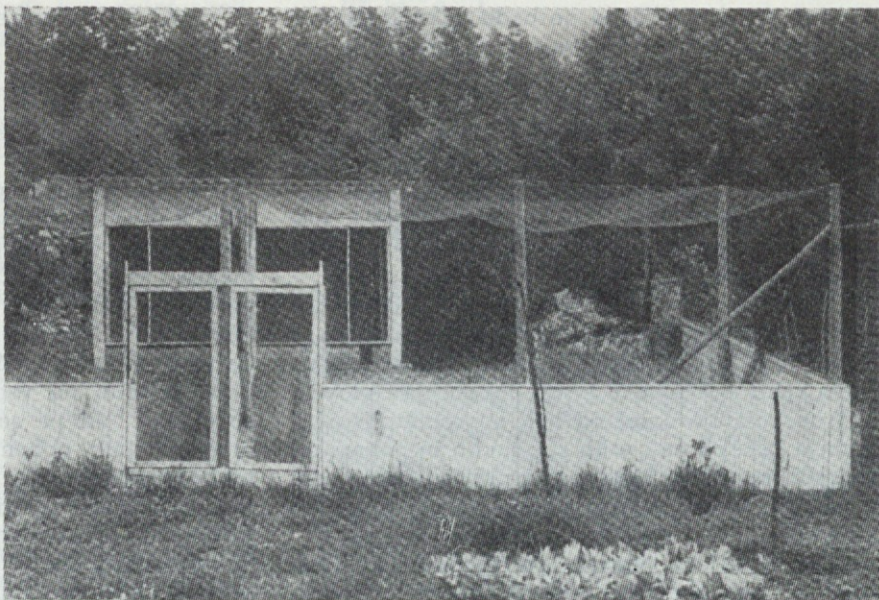

Bosco-chiesanuova,
Tirellijeve vzrejne
voljere

Foto J. Cop

Casteller - Mattarello,
voljera za jerebičji par

Foto J. Čop

tovarne umetnih krmil za živino na voljo tudi laboratorij, je sestavil specialno umetno hrano za jerebice in sicer 6 vrst, katere sestav kot lasten patent zaenkrat še ne izda. Pač pa je hrano pripravljen prodati tudi v inozemstvo. On sam kot tudi lovski čuvaji, ki tam vzrejuje jerebice, fazane in drugo divjad, so zatrjevali, da v njihovih vzrejališčih praktično ni pogina. V Mattarellu kebčke krmijo tudi s Tirellijévo hrano in jo zelo pohvalijo. Zaradi vitaminov ji pa dodajajo tudi nekaj sesekljane zelenjave.

V Campeji spustijo jerebice v lovišče že po 40 dneh in sicer s kokljo vred oziroma z jerebico — samcem, ki se ni sparil, pa so mu kot skrbnemu vodniku zaupali vodstvo kebčkov. V Campeji od 100 podloženih jajc spustijo povprečno v lovišče 60 jerebic. V Cavaionu in Boscu, kjer kebčki rastejo pod umetno kokljo na plin ali elektriko, pa jih spustijo same po 60 do 80 dneh, ko menjajo perje. V Mattarellu jih spustijo šele naslednjo pomlad. Vso matično kito pa v vseh jerebičarnah držijo samo eno leto, na kar jo spustijo v lovišče. Za naslednje leto sestavijo matično kito iz doma vzrejenih mladih jerebic. Za osvežitev krvi skrbijo z uvozom jajc oziroma jerebic iz drugih jerebičarn. V Campeji letno vzredijo okoli 600—700 jerebic, od katerih jih 500 spustijo v lastno lovišče, ostalo pa prodajo. Cena 20 dni starim jerebicam s kokljo vred je 1000 lir za kljun. Približno po toliko jerebic vzredijo na leto tudi v ostalih obiskanih jerebičarnah.

Mnenja sem, da vzreja jerebic v Italiji kot najbrž tudi drugod ni že nekaj dognanega, ampak je bolj ali manj še vedno na stopnji znanstveno raziskovalnega dela, zlasti glede prehrane. Slab stalež jerebic v Sloveniji nas sili, da tudi pri nas razmišljamo o umetni vzreji. Pričujoči članek je predvsem informativen,

vendar bo morda delno tudi v pomoč tistim, ki so se že ali se še bodo odločili za umetno vzrejo jerebic pri nas. Več strokovnih navodil pa bo kmalu lahko dal Odsek za lovstvo pri IGLGS, ki se je teme o umetni vzreji jerebic že lotil. Njegov elaborat bo prvi praktično uporabil Zavod za gojitev divjadi »Fazan« v Beltincih, ki je tudi investitor tega elaborata.

Jerebje zgodbe

Davorin Kremžar

Jeseni, ko rumeni listje in se prično po dolinah vlačiti tanke megle, je čas za jerebji lov, obenem pa za obnavljanje spominov na pretekla doživetja. Ni dolgo tega, kar smo lovci v odmoru med dvema pogonom sedeli na sončni jasi in med šalami, kakršne so ob takih priložnostih v navadi, nismo niti pogrešili najstarejšega med nami. Šele strel v grapi pod nami nas je spomnil, da je od vodje lova dobil dovoljenje, da sme med odmorom klicati jerebe. Radovedno smo ga pričakovali, in ko je po ovinku prišel med nas, je dvignil v zrak uplenjenega jereba. Razbrazdano lice mu je preletel zadovoljen smehljaj in vsi smo se zgrnili okrog lepe trofeje.

Vem, da jih je bilo več med nami, ki na svojih lovskih poteh še niso naleteli na to skrivnostno ptico, ki se sicer rada oznanja s svojim cicirikanjem, a se rada ne da videti. Lovci, ki hodijo samo na brakade, ali kvečjemu še na srnjaka, kajti divjji petelini se ne drže

povsod, na jereba zlepa ne bodo naleteli. Kakor vsa gozdna perjad, minevajo tudi jerebi. Le nekatera bolj oddaljena in zato malo obiskovana lovišča, kjer so obenem ugodne življenjske razmere zanje, se morejo pohvaliti s primernim staležem jerebov. Vendar se primeri, da tudi v najboljših predelih kakšno jesen ni najti nobenega, naslednje leto pa mojster, kot je naš najstarejši tovariš, na vsakem pripravnem mestu kakšnega prikliče.

Sam sem to dostikrat izkusil. Nekaj let pred vojno sem vedel za jerebja nahajališča v najbližji okolici Ljubljane, na Rožniku, Šišenskem vrhu in Debelem hribu. Potem na Golovcu, niti ne posebno daleč od hiš in prometnih poti. Zadnje čase pa na svojih sprehodih in gobarskih pohodih komaj še kakšnega prikličem in to celo v loviščih, ki so nekaj slovela zaradi obilja te kurjadi.

Na zadnjem pogonu po omenjenem lovu nam je naš mojster večkrat ponovil jerebjo kitico na svojih dveh piščalkah za mladega in starega jereba in tudi pokazal, kako se rabi šušlja. Za nekatere mlade lovce je bilo to pravo razodetje in nekateri so kar priznali, da jereba še nikoli niso slišali. Vsak je hotel poskusiti, a mojster svojih klicev ni dal iz rok. Obljubil je le, da bo za vsakega napravil posebne klice, ni rekel piščalke, in potem odprl šolo. Obljubiti pa so mu morali, da dokler ne bodo res dobro znali vabiti, ne bodo šušmarili po gozdu ter tako jerebe zapiskavali.

Seveda je potem tisti večer še pozno v noč tekel pogovor skoraj samo o jerebih. Mojster je v štiridesetih letih, odkar je pričel loviti, marsikaj doživel. Ni se dobro spominjal števila, vendar pa jih je bil uplenil nekaj nad tristo. To pa je pomenilo nešteto lepih ur in dni v jesenskem gozdu in četudi tu pa tam ni bilo nič posebnega, so se vmes le zatrosile posamezne dogodivščine, ki jih čas ni mogel zbrisati iz spomina.

Mojster se je naučil vabiti pri kmečkem lovcu, ki mu je tudi naredil prve klice. Ta možak pa je bil vražje praznoveren in svojeglav. Za ves svet ne bi izdelal klica iz mačjih, kunjih ali zajčjih kosti, temveč le iz kurjih. Povsem resno je namreč zatrjeval, da jereb čuti, iz česa prihaja glas in se boji svojih sovražnikov, kakor sta mačka, bodisi divja ali domača, ter kuna in zato ne pride blizu. Zajec pa je itak plašlivec in ga prav tako navda s strahom, če je klic iz njegove kosti. S kuro pa je jereb v sorodstvu in zato rad pride, ker meni, da mu ne grozi nobena nevarnost.

Možak si ni dal dopovedati, da je kost pač kost in gre le za to, kako je klic izdelan in uglašen. Na pripombo, da na take klice drugi lovci le privabijo jerebe, je zaničljivo menil, da so to kvečjemu mladi, neumni petelini, gotovo pa noben star, ki kaj velja.

Imel je še druge muhe; na kvatrne dni ni lovil in tudi ne ob nedeljah. Preden pa je šel na jerebe, je vselej pogledal, kako se obnašajo domače kure. Če so »rahtale« in se je petelin oglašal, ga je kar neslo v gozd in gotovo se ni vrnil brez plena.

V tem je imel prav, nam je povedal mojster. Kakor se obnašajo kure, se po navadi tudi jerebi, ker vsa ta perjad enako občuti spremembo vremena. Če pa se kure kopljejo v pesku, se tudi jerebi in se takrat ne zmenijo za noben klic. Vse to gotovo drži, vendar se je našemu mojstru večkrat primerilo, da so domači petelini na vso moč kikirikali, jerebi pa so molčali, ali pa so se le na daleč oglašali, a blizu ni bilo nobenega. V takih primerih se hudič vtakne vmes, kakor je trdil oni možak in mu je treba zaviti rep, namreč rušo trave in jo obtežiti s kamnom, potem pa gre.

Mojster nam ni povedal, če se je sam kdaj poslužil tega načina, če ga jerebi niso hoteli ubogati; pač pa smo zvedeli, da so za jerebji lov najboljši mrzli jesenski dnevi z nekoliko slane, da je vreme jasno in le malo megle po dolinah. Tako nekako od svita pa do enajstih in potem spet popoldne od treh pa do mraka. Pripomnil pa je, da se tudi tu rad hudič vtakne vmes in je vse narobe. Jereba je že priklical, ko je brila prav neprijetna sapa in se je dolgočasil na čakališču, potem v hudem dežju, nekega pa kar v domačem sadovnjaku, ko ga je videl obirati popje na stari hruški. Mladega petelinčka, ki ga je bil priklical, pa je ujel z roko, ker mu je sedel na puškino cev in ga je potem imel doma v kletki. Vendar mu je kljub najskrbnejši negi kmalu poginil.

Večkrat je namesto jereba priklical lisico, divjo ali podivjano mačko ali obe podlasici.

Drugi jerebarji, ki so bili med nami, so pritrdili, kako rada ta svojat pride na jerebji klic in da je treba vselej imeti v eni cevi debelejšje zrnje za lisico ali mačko, saj na jerebjem lovu le redko pride do drugega strela. Če je jereb količkaj zadet, pač obleži, če je pa zgrešen, ali pa samo obrnjen, pa tudi tako naglo zgine med vejami, da ni časa pritisniti še na drugo sprožilo.

Moje skušnje z jerebi sicer niso posebno bogate, vendar sem marsikaj doživel, bodisi, da sem jerebe samo klical ali pa jih lovil. Ker sem malo godca, sem jerebjo kitico kaj naglo ujel in sem jo po nekaterih poskusih tudi pravilno ponovil. Zapiskal pa mi jo je nek ptičar, ki je bil sicer po poklicu mizar, a je ves svoj prosti čas prebil v gozdu ali na polju. Kakor vsak mlad fant sem bil ves neumen na ptice. Pri tem ptičarju, ki sem mu kmalu postal pomočnik na njegovih lovnih pohodih, sem se naučil nastavljanje limanice za liščke, čizke, repnike in druge pevke. Ta ptičar, ki sicer ni bil lovec, je tudi izdeloval vsakovrstne klice, med

njimi tudi jerebje in je zaradi tega daleč okoli, kjer je stanoval, zmanjkovalo mačk. Nosil sem mu jih tudi jaz in sem za vsako dobil kakšnega ptiča iz njegovih obsežnih kletk. O tem raskavem možu, ki je bil samski, je sicer šel glas, da mačke tudi jé, kar me niti najmanj ni motilo. Mislim pa, da je razen tega, da je bil hud ptičar in šojar, znal tudi spretno nastavljeni zanke, ker sem pri njem poleg mačjih videl več zajčjih koč. Vsekakor je jerebjo kitico dobro poznal in mi je nekoč za nagrado za prineseno mačko, podaril pravkar izdelani klic in me naučil vabiti.

Ta klic, ki ga imam še zdaj, me je od ptičarstva premamilo k lovu. S flobertovko seveda, ker še nisem bil toliko odrasel, da bi lahko nosil šibrenico. Mož me je tudi poučil, kje so jerebi in tako sem šel v strmo zaraščeno grapo. O lovu samem sem vedel le to, kar sem slišal in bral v Lovcu. Sicer sem že večkrat prej na svojih pohodih po gozdu spodil kakšnega jereba, nekoč celo vso kito, stara dva in šest mladičev, od blizu pa sem videl samo nagatene. Dobro pa sem si zapomnil, da ima samec črno podgrlje in da so samice stalno zaščitene.

Bil sem v pravem kraju, kajti komaj sem zaklical, že se mi je jereb odzval z druge strani grape in po dveh naslednjih klicih je že sedel v zakrneli hrastič, kakih dvajset metrov od mene in mi veselo oddrobil svoj odgovor.

Videl sem ga kakor na dlani in brez posebne vznemirjenja dvignil puško. Precizna simsonka je opravila svojo nalogo, v poku se je od jereba pokadilo perje in s tal sem pobral krvavo brezoblično kepo. Streljal sem namreč z ekspanzivnim long rifle nabojem in si tako pokvaril svojo prvo trofejo. Pozneje sem se prepričal, da za jereba povsem zadostuje short naboj in mislim, da je malokalibrski strel na jereba povsem lovsko pravičen. Vsi jerebi, ki sem jih pogodil s svojo simsonko, so obležali na mestu; komaj, če je kateri še malo vztrepetal. Zadeti v prsa pa so padli z veje kakor kamen.

S problemi lovske pravičnosti si takrat še nisem belil glave, vendar sem dosledno streljal le peteline, čeprav mi je na klic marsikdaj pritekla kakšna kokoška. Sicer pa sem bil na pol divji lovec, ker še nisem mogel dobiti lovske karte, dasi sem imel dovoljenje za odstrel.

Omenil sem že, da je bilo tedaj dovolj jerebov in tako sem se vedno bolj spopolnjeval. Začel sem razločevati odtenke v jerebjih kiticah in s posluhom zaznal, da niti dva jereba ne cicirikata povsem enako.

V lovski družbi mi takrat še ni šla beseda, ker še nisem imel pravic in sem smel le brakirati; zato pa sem kar najbolj pozorno poslušal pogovore starih lovcev, posebno kadar so govorili o jerebjem lovu. Nekateri so tožili, da jim uho več ne dojema višjih tonov v jerebji kitici in da pravzaprav kličejo le še po spominu ter

se ne morejo nadzirati. Ko so poskušali svoje klice, sem res opazil, da skoraj vsi kličejo za spoznanje niže, niso se pa pritožili, da bi jim jerebi na tako vabljenje ne pristajali. Ko sem za primer poklical še jaz, niso opazili nobene razlike, čeprav sem po svojem občutku ujel pravo višino. Te razlike, ki jih more razločiti le tanek posluš, so tudi pri jerebjih. Sicer pa je znana razlika med starim in mladim petelinom in vmes je še nekaj prehodov.

Dolgoletna lovska praksa in z njo zvezane skušnje napravijo mojstra, kot je že omenjeni najstarejši član naše družbe, ki obvlada različne lestvice jerebjih kitic, ker se še more pohvaliti z odličnim sluhom. V čem so te fine, je težko reči. So v intuiciji, v nekem posebnem občutku, ki ga ni mogoče razložiti in bi se ne dali ti razložki zapisati niti z notami.

Šele dolga leta potem, ko sem pričel z lovom na jerebe, mi je prišla v roke Valentinitscheva knjiga »Das Haselhuhn« iz l. 1892, ki je v drugi predelani in skrajšani izdaji iz l. 1925 še danes najboljša monografija o jerebu.

Valentinitsch, profesor v Gradcu, doma iz Laškega, je imel za učitelja v klicanju jerebov Miho in Marka Zelina, očeta in sina, ki sta bila neprekosljiva mojstra. Vendar ta dva nista natančno posnemala povprečnih jerebjih kitic, temveč sta klicala z neko povsem svojo melodijo, ki jo Valentinitsch od jerebov ni nikdar slišal in to z največjim uspehom. Z njo sta privabila na tisoče jerebov. Zakaj pa so jerebi nanjo pristajali, je do danes ostalo nepojasnjeno.

Prav je dejal naš mojster, naj začetniki ne šušmarijo po gozdu, dokler klica dobro ne obvladajo. Najsi se vsak jereb oglašja nekoliko drugače, so petelini vražje tankoslušni. Na napačno vabljenje, bodisi glede na višino, ritem in zaporedje v kitici ter sam zvok, ki ni čisto

uglašen, se ne bodo odzvali in seveda tudi ne pristali.

Nedavno sem v nekem lovišču hodil za gobami, ko me je zmotil čuden jerebji klic. Brž, ko sem dobro prisluhnil, sem spoznal, da kliče nek kaj nespreten jerebar in sem se mu s svojim klicem lepo odzval. Mož na drugi strani jarka pa je na vsako mojo kitico izvabljal iz svoje piščalke neke čudne modulacije, dokler nisem imel dovolj in sem mu kar tja čez zaklical, naj že neha, da ne bo vseh jerebov zapiskal. Na to opombo je pridrvel nadme nek kosmat dedec in me pričel oštevati, kaj delam v lovišču in mi zagrozil z vsemi mogočimi ukrepi, če se takoj ne poberem. Konca tega pripetljaja ne bom pripovedoval, omenil sem ga samo zato, ker sem že pred leti opazil, kako so nekateri stari jerebarji prisegali vsak na svoj način klicanja. Med njimi pa so bili tudi očitni šušmarji, kot je bil ta kosmati dedec, ki so utegnili pokvariti najboljša jerebja lovišča.

Zapiskani jerebi, ki jih je zmedlo napačno vabljenje, potem zlepa ne gredo niti na mojstrsko posneto kitico, ker so postali pozorni in občutijo vsako najmanjšo razliko, ki so jo bili prej prezrli in so se odzivali in pristajali tudi na povprečno dober klic.

Pred vojno so bili jerebi v nekem izvrstnem jerebjem lovišču tako zapiskani, da se na klic sploh niso več oglašali, kaj šele pristajali. Zakupnik je nato prepovedal za tisto jesen sploh vsa klicanja, naslednje leto pa je pustil v lovišče samo preizkušene jerebarje in stanje se je takoj popravilo.

Vsak jerebar ve povedati kopico dogodivščin. Marsikatera je latinska, vendar je v vsaki zrno resnice. Neverjetna, pa vendar povsem resnična pa je tale, ki sem jo doživel sam.

Klical sem na rebru, ki meji dve grapi. Tovariš, ki sicer ni klical, pa je sedel nekoliko više in kakih dvajset korakov od mene. Kraj mi je bil znan in uspeh zagotovljen. Jereb se mi je takoj oglašil in kmalu lepo vpadel na majhno plešo med ovelo praprotjo, skoraj natančno med naju, vendar toliko v stran, da sva bila oba iz strelne črte. Petelin se je šopiril tam po pleši in cicirikal, da je bilo kaj, jaz pa sem čakal na tovariša, da bo vžgal, on pa name. Medtem je nenadoma planila iz praproti lisica in izgínila z jerebom, preden sem sploh utegnil dvigniti puško. Isto se je zgodilo tudi tovarišu. Vse to je minilo v hipu in ko sva se oba še zabodeno zijala na prazno plešo, je lisica z jerebom v gobcu skoraj butnila v tovariša, da jo je kar vrglo nazaj na jaso, kjer se je zmedeno zavrtela in spustila plen. Vtem pa sva že oba pritislila, toda razstrelila sva le ubogega petelinčka, da ga ni bilo več kaj pobrati, lisica pa se je zgubila, kakor bi se razkadila. Na nastrelu sva potem našla le jerebje perje, čeprav sva oba

merila po lisici, ki bi jo na vsak način morale prijeti vsaj nekaj desetih najinih šiber.

Čuvaj nama je potem povedal, da je tista lisica zagovorjena. Najmanj petkrat, da jo je že streljal, pa mu ni pustila niti dlake.

Kmalu nato pa bi tudi jaz postal skoraj praznoveren, kajti namesto jereba sem uplenil šoja, čeprav sem petelina natančno videl na gabrovi veji, ko sem pomeril. Na tla pa je padla šoja. Nikakor si nisem mogel pojasniti, kako se je to zgodilo. Šoja je pač morala oprezovati kje v bližini, kot ima navado, in ker so mi jereba deloma krile debele veje, so se šibre najbrž odbile in prijele šoja. Streljal sem z dimnim nabojem, in tako se je lahko zgodilo, da nisem videl, kdaj je jereb odletel.

Šoja je tudi že marsikateremu jerebarju prekrizala račune. Radovedna kakor je, pride na klic in ko ugleda lovca, se zadere, da lahko kar pospravi, kajti jereba gotovo ne bo več blizu. Prav oni ptičar, ki me je naučil klicanja, mi je povedal, da je ujel jereba na limanico, ko je lovil šoje na čvenk, kar se mu je le enkrat pripetilo, dasi je sicer poleg šoj pogosto pobiral vsakovrstno perjad. Lovil je namreč vselej s kakšno sovo, ki je potem privabljala celo skobce, kanje in kragulje. Morda je prav sova izzvala sicer tako plašnega jereba, da mu je prišel v pest in seveda tudi v lonec.

Na jerebje gnezdo sem naletel samo enkrat in to le kaka dva metra od precej hojene steze, med koreninami preperelega smrekovega parobka. Gnezda pravzaprav ni bilo. V razbrskanih tleh je bila le nekakšna dolbinica in v njej je ležalo osem jajc. Sam bi ga najbrž ne opazil, toda pes, ki je šel pred menoj po stezi, je nenadoma pričel natezati, da sem postal pozoren. Ker nisem vedel, kaj ima, najprej sem pomislil na ježa, sem mu velel naprej. In od štora je opotekaje se stekla kokoška in se šele čez nekaj sežnje, ko bi jo pes skoraj že zagrabil, hrupno dvignila.

Žal to leglo ni ostalo. Čez nekaj dni so bile v gnezdu le strte jajčne lupine, pomazane z vsebino. Najbrž je bil jež, ki si je privoščil to izdatno malico. Na ta način premine večina legel. Veščaki sodijo, da se od treh izleže le eno. In še potem so kebkčki neprestano izpostavljeni neštetim nevarnostim, da jih morda ostane le komaj polovica.

Lov, ki je pri nas omejen le na peteline, ne pomeni nevarnosti za obstoj te plemenite perjadi. Tudi dobrih jerebarjev je malo. Kljub temu bi smel vsak v eni lovni dobi upleniti največ dva. Tako meni naš mojster, dokler bi se spet ne namnožili. Saj časi, ko je en sam lovec v enem dnevu uplenil po deset jerebov, kakor je Valentinitšča obvestil veliki lovec in jerebarski veščak Adolf Kappus iz Kamne gorice, se pač nikoli več ne bodo povrnili.

Stari jerebarji se tolažijo z izdelovanjem klicev, kar ima to dobro stran, da postajajo tudi domače mačke bolj redke, četudi so za klice enako dobre zajčje nadlahtnice. Ko tako posejajo pred svojimi pripravami, pilijo zarezne v kosti in oblikujejo vosek v ustniku, jih nosijo spomini nazaj v minule dni. Še enkrat doživljajo lepote jesenskih gozdov in ko je klic izdelan, se jim ob jerebji kitici kar zdi, da se spet sprehajajo po nekdanjih vabliščih.

Dober klic je zlata vreden, a od desetih se posreči komaj eden, da ima res pravšen glas in dobro resonanco. Vsaj meni se dogaja tako. Potem pa znova pilim kosti in grejem vosek, vmes pa se oziram na nagačenega jereba, ki za nožico obešen visi s stropa moje sobe s smrekovo vejico v kljunu. Med vsemi trofejami, ki vise okrog po stenah, mi je ta najdražja in z njo tudi spomini na nekdanje jerebje love.

Ravnanje s plenom in trofejami

Anton Mlakar

Lovce, ki pride do redkega plena, ki naj mu krasí lovski kotiček, mora tudi vedeti, kako naj ravna z njim, če ga želi izročiti preparatorju, da mu ga ohrani oziroma preparira. Mnogo je lovcev, ki redko divjad zavržejo, ali pa zmečkano in pokvarjeno spravijo do preparatorja. S tem povzročijo preparatorju več dela in sitnosti, obenem pa škodijo tudi sami sebi, ker je takšni divjadi težko dati njen pravi izgled. Hočem reči, da je vsaka uplenjena divjad vredna pravilnega postopka.

Najprej na kratko, kako je treba ravnati s pernato divjadjo. Ko jo lovec upleni, naj je nikar ne daje drugim iz roke, ker jo vsak prime drugače in jo mečka, da si jo natančno ogleda. Pri tem se deformira perje in razmažejo se krvavi madeži od strelnih ran. Če žival zelo krvavi, poiščemo rane in potisnemo v luknjice nekaj vate. Če te nimamo pri roki, lahko uporabimo tudi mah in podobno. Tudi stok in požiralnik tako zamašimo. S tem preprečimo krvi in blatu izstop iz telesa. Nato vtaknemo živali oziroma ptici skozi nosnici vrvico in jo obesimo na nahrbtnik. Za manjše ptice pa je še najbolje, da jih takoj zavijemo v papir in denemo v nahrbtnik, kjer se jim perje ne bo prav nič razmršilo in pokvarilo.

Ko prinesemo plen domov, vzamemo malo mlačne vode in z vato tako dolgo izpiramo perje, da se vata ne obarva več rdeče. Ko smo madeže očistili, posujemo mokra mesta z mavcem ali s krompirjevo moko, ki popije mokroto iz perja. V poletnem času so muhe največja nadlega. Da jim preprečimo dostop do ran, vtaknemo vanje nekaj vate, pomočene v špirit, prav tako v kljun in v očesni jamici. Če nato nesemo plen preparirati, ga lepo zavijemo v papir, ki ga zavežemo z vrvico na spodnjem koncu, 5 cm za repnim perjem in enako nad kljunom. Vrvica, na kateri visi plen, pa naj gleda iz ovitka. Na ta način zapremo pot tudi muham do živali. Prav tako lahko plen tudi zapakiramo in ga pošljemo po pošti. Če pošiljamo več

primerkov skupaj, moramo tako zaviti vsakega posebej in jih vložiti v primerno veliko škatlo, da v njej ne padajo sem in tja.

Z dlakasto divjadjo ravnamo podobno kot s pernato. Dlakasti divjadi previdno odpremo po dolžini trebušno votlino, iztrebimo drobovino in vanjo natrpamo v špirit namočeno vato ali krpe. Če damo nagačiti glavo srnjaka, jelena, divjega prašiča itd., moramo kožo odrezati sredi pleč, ker prekratko odrezan vrat trofeji ne da prave oblike. Vrat izkožimo na tale način: Pri srnjaku, gamsu in jelenu napravimo po vrhu vratu raven rez do vretenca pri glavi, vrat odrežemo, kožo pa zavijemo, ne da bi se notranja, gola stran dotikala zunanje, dlakaste strani. Pri divjem prašiču in ostali dlakasti divjadi pa kože po vrhu vratu ne prerežemo, ampak jo odereмо.

Če glavo divjadi nesemo preparatorju, moramo prav tako paziti, da do nje ne pridejo muhe. V zimskem času je pošiljanje divjadi veliko enostavnejše in ne dela lovcu in ne preparatorju večjih nevšečnosti.

Na koncu še nekaj o negi lovskih trofej. Preparirane trofeje redno čistimo prahu, ker prah uničuje predvsem barvo perja. Tudi vlaga, sopara in dim škodujejo preparatom. Imeti jih je treba v suhem prostoru. Pernate preparate čistimo z vato ali s perjem, dlakaste pa s krtačo ali čopičem. Da obvarujemo perje in dlako pred molji, preparate ob vsakem čiščenju nekoliko potresemo z naftalinom ali oprhamo s čistim bencinom oziroma z mešanico čistega bencina in tekočega DDT (5 %). Preparator namreč perja in dlake ne zastrupi, zastrupljena je samo koža od znotraj.

Lovske trofeje so za slehernega pravega lovca posebna dragocenost, ki je ni mogoče izraziti v denarju. Ob trofejah uplenjena divjad ni mrtva, ampak živi v lovčevih spominih, dokler bije njegovo srce. In kot take so vredne posebne pozornosti in nege uplenitelja.

Mladi lesni sovi

Foto T. Hafner

Razstava lovske umetniške fotografije

Valter Dvoršek

V času od 25. maja do 3. junija 1963 je Lovska zveza Celje priredila v mali dvorani Uniona v Celju razstavo lovske umetniške fotografije iz življenja lovcev in divjadi, ki je bila kot takšna v jugoslovanskem merilu prva, pa tudi v inozemstvu so take razstave precej redke.

Prireditelj je za nagrado določil razmeroma visok znesek 220 000 din in 10 medalj. Tako je znatno prestopil meje nagrad, ki so običajne na fotorazstavah. S tem je hotel dati priznanje tej posebni zvrsti fotografije, ki zahteva tako v profesionalnem kot v amaterskem oziru posebno znanje ter tudi mnogo več truda in naporov kot ostala umetniška fotografija.

Razstavo je tehnično pripravila komisija za kulturo in prosveto pri LZ Celje ob sodelovanju Foto kluba Emajl in Fotokino društva Celje. Razdeljena je bila v tri skupine: v črno-belo fotografijo, barvno fotografijo in color dia. Za skupino črno-bele fotografije je 14 avtorjev poslalo 241 fotografij in jih je bilo sprejetih 214, za barvno sta dva avtorja poslala 4 fotografije, ki so bile sprejete in v color dia 2 avtorja 50 dia, od katerih je bilo sprejetih 31.

Izmed vseh avtorjev vidno izstopa po številu fotografiji, kakor tudi po kvaliteti in motiviki, Rado Čenčič, ki je za črno-belo fotografijo prejel zlato, srebrno in bronasto medaljo. Vsi njegovi eksponati imajo umetniško vrednost ter bi bili sprejeti na vsako mednarodno razstavo. Bronasto medaljo za črno-belo fotografijo sta še sprejela Milan Kemperle in Vlado Pleničar. Za barvno fotografijo zlata in srebrna medalja nista bili podeljeni, bronasto pa je prejel Valter Dvoršek. Za color dia sta bili podeljeni samo diplomi in sicer Rajku Marenčiču in Vidu Černetu.

Obisk razstave je bil nad pričakovanjem in si je razstavo ogledalo nad 2000 ljudi, katerim je bil na voljo lično natisnjen vodič po razstavi.

Razstavo je odprl takratni podpredsednik LZ Celje tov. Jože Kuntarič in so tej slovesnosti prisostvovali poleg lovskih tudi vidnejši predstavniki družbeno političnih forumov Celja.

Ce sedaj ocenjujemo razstavo, ko je za nami, lahko trdimo, da je nadvse uspela, posebno, če upo-

števam, da je to prva takšna razstava in da prireditelj ni imel nobenih skušenj. To trditev potrjuje tudi dejstvo, da so časopisne kritike razstavo izredno ugodno ocenile. Razstavo je obiskalo tudi več inozemcev, ki so se o razstavljenem materialu zelo pohvalno izrazili.

Navsezadnje se lahko vprašamo, zakaj I. razstava lovske umetniške fotografije prav v Celju in kakšen je bil namen in cilj prireditelja?

O lovski fotografiji so že več let nazaj razpravljali na občnih zborih LZ Celje. Na pobudo takratnega predsednika tov. Jožeta Ančika je bil na predzadnjem občnem zboru sprejet sklep, da se v Celju priredi razstava lovske fotografije. Pri tem ne smemo prezreti dejstva, da ima Celje po vojni že precej izkušenj z razstavami ostalih vrst fotografije.

Namen razstave je bil predvsem seznaniti našo širšo javnost z dejavnostjo lovskih organizacij in lovcev, prispevati k dvigu kulturnega in športnega nivoja našega lovstva, pokazati lepote naše ožje domovine in etične vrednote v življenju lovcev in njihovem stiku z naravo in divjadjo.

Prav tako pa je bil njen namen razširiti še vedno zelo ozek krog lovcev — fotoamaterjev, jim dati možnost, da prvokrat organizirano nastopijo pred javnostjo in se afirmirajo, propagirati lovske fotografije in tako reviji »Lovca« omogočiti razširitev kroga fotoamaterskih sodelavcev ter na ta način dvigniti nivo lovske umetniške fotografije in s tem tudi kvaliteto revije.

Ko sem pregledal povojne letnike »Lovca«, sem ugotovil, da objavljene fotografije po kvaliteti lahko delimo na dvoje obdobje in sicer: na obdobje do leta 1958 in na obdobje po tem letu.

V prvem obdobju, predvsem do leta 1950, nastopajo v reviji v glavnem risanke. Po tem letu pa se že pojavljajo fotografije psov, prež, uplenjene divjadi, skupine lovcev, lovskih koč, rogovja in podobno. Skratka, motivi, ki so lahko dosegljivi, dokumentarni, a brez umetniške vrednosti. Fotografije divjadi v naravi so še precejšnja redkost.

V letu 1958 je bil vzpostavljen preko uređništva revije pristnejši kontakt s fotoamaterskimi sodelavci. V začetku 1959 je LZS razpisala prvi natečaj za najbolj uspele lovske fotografske posnetke. Takrat je bil tudi sprejet sklep, da se ustanovi klub lovcev fotoamaterjev. Pozneje je bilo napisanih tudi nekaj strokovnih člankov o lovski fotografiji. Velja omeniti članek R. Čenčiča v »Lovcu« št. 4 iz leta 1959 »Izkušnje lovca — fotoamaterja«.

Omenjeno leto je tudi prelomnica. Od takrat, posebno po prvem posvetu lovcev fotoamaterjev, kvaliteta lovske fotografije vidno raste. Pojavljajo se tudi novi amaterji. Žal pa je krog lovcev fotoamaterjev še vedno preozek.

Lovska fotografija je obsežno in posebno področje, ki zahteva poleg tehničnega znanja tudi precej dobre volje, časa, pa tudi denarja. O tem je

Rado Čenčič sprejema zlato, srebrno in bronasto medaljo

Foto V. Dvoršek

bilo nekaj že napisanega, prav pa bi bilo, če bi o tem več pisali. Želeti bi bilo, da bi lovci fotoamaterji ponovno organizirano začeli z delom tam, kjer so enkrat že nehali. Pobudo za to pa naj bi prevzelo uredništvo »Lovca«.

Prireditelju razstave lahko brez dvoma čestitam, saj se je lotil v našem okviru še precej neobdelanega polja. Želeti bi bilo, da se na začetni poti ne bi ustavil.

Iz navedenih razlogov naj bi se takšne razstave še prirejale. Naša lovišča so tako lepa, da sodobna fototehnika ne sme mimo njih.

Orlovo gnezdo

Rado Čenčič

Nadaljevanje in konec

Planinski svet je od Vršiča proti dolini Zadnjice poraščen z redkimi macesnovimi in smrekovimi gozdovi, nižje proti Trenti je gozd mešan, prepreden s strmimi grapami, po katerih drviyo hudourniki, ki odnašajo tisto bore zemlje, ki jo voda iztrga iz skalnih razpok v višjih legah.

Sredi tega slikovitega, redkega gozdnega amfiteatra se dvigujejo manjši skalni masivi, redko porasli s planinskim zelenjem, sredi poletja pa bogato založeni z nežnimi planinskimi cveticami, ki se v najskromnejših razmerah razcvetijo v zanje značilnih nežnih barvah. Med drevjem pa naletiš na travnate oaze in se z začudenjem vprašuješ, od kod toliko sile, da poženo travnate bilke v bujno rast, od kod toliko arnike in drugega cvetja.

Na gozdni meji mogočno kipe v nebo kot žrd ravna macesnova debla, družbo jim delajo stari-kavi, od neurij in strel okleščeni, zverženi, v skalne razpoke zažrti in s polovico korenin iz zemlje štrleči viharniki.

V nižjih legah, kjer prevladuje bolj mešan gozd, je svet porasel z vresjem. Suha gnila debla, odpadle veje, s koreninami zruvana drevesa, duh po razpadlem lesu in gnijočem listju delujejo turbno na človeka. Nehote pomisli na to silovito borbo narave, borbo za obstoj, propad starega in ne zadosti zakoreninjenega in željo po vzponu vsega mladičja, ki vedri v sencí stoletnih debel.

Ko je narava ustvarjala ta svet, ji je zmanjkalo moči ob stvaritvi mogočnega kroga Julijcev, vendar je imela še toliko sile v sebi, da je iztisnila iz zemlje hrib Kuklo. Ni se ji posrečil skalni masiv, zmanjkalo ji je materije. Toda toliko kamnite gmote ji je še ostalo, da se dviga na Kukli navpična skala Debela peč, ki se končuje v redko poraslem kopastem vrhu.

In v tej Debeli peči sta gnezdila orla.

Po dveh dneh opazovanja je gnezdo odkril Joža visoko v navpični steni. Pod steno je bilo pravo orlovo mrhovišče. Kostí vseh vrst divjadi, perje, koža, kosí razpadajočega mesa so bili zadržani dokaz roparskih pohodov orljege para.

Zvečer smo sedeli v hotelu Zlatorog zbrani v »kotičku trentarskih lovcev«. Takšnega bojnega posveta »kotiček« še ni doživel. Oskrbnik prijaznega gostišča — Jaka je imel največ dela, tako da sem pomislil, kaj bo šele, ko bo uničeno gnezdo. Jaka mi je nosil po dva deci rdečega, Trentarjem pa po dva deci »kačje slin«. Priznati moram, da sem jim še z vinom komaj držal korak.

Nekako težko se je Ciril pozno ponoči le odločil. Ne vem, ali ga je skrbelo za lovca, ki ga bo po-

Foto R. Čenčič

slal v steno proti orlovemu gnezdu, ali pa je bil oskrbnik Jaka kriv malo zapletenih besed: »Joža, ti prekla dolga, res da si odkril gnezdo, toda v steno bo šel Tine. Lažji je, in takle turški petelin je kot nalašč za na vrh.«

In res ni manjkalo veliko, pa bi bili trentarski petelini s petjem opomnili lovce, da jih čaka naporen dan.

Molče se je naslednje jutro vzpenjala skupinica prodi Debeli peči. Otvorjeni z debelimi kolarbarvi vrvi so lovci dajali videz, ko da se nameravajo pomeriti s Severno steno Triglava. Drobno kamenje je hreščalo pod mišičastimi nogami, ki so že leta vztrajno prenašale Cirila, Jožo in Toneta po loviščih nad Trento.

Kmalu smo prišli v senčnat bukov gozd, skozi katerega se je vila, z odpadlim listjem posuta, gozdna pot. Sonce še ni prilezlo izza vrhov. Globoko v dolini je bil še mrak, ki ga je podaljševalo še megleno morje, skozi katero so vrhovi Julijcev izgledali kot otoki. Le Bavški Grintavec in vrh Jalovca je ožarjalo jutranje sonce, ki pa je imelo goťovo še uro hoda, da bo osvetlilo Trento.

»Hitro bomo morali opraviti z gnezdom. Če se stara dva vrmeta, bo Tonetu slaba predla na vrvi«, je modroval Joža.

Že od daleč so zagledali Debelo peč, ki je navpična in vsa mračna tvorila zahodno steno Kuklje. Okrog nje je bilo tako mirno, kot da na njej ne gnezdita orla. Nekje višje se je nad Trentarji valilo kamenje; verjetno ga je sprožil tropič gamsov, ki so jih lovci s svojim prihodom premaknili.

Visoko v steni Debele peči je pod drevesom molelo dračje izza ozke police.

»Orlovo gnezdo!« kaže s prstom Joža.

Starih dveh ni bilo videti. Rana ura, zlata ura verjetno velja tudi za orle, ker sta tako zgodaj odhajala na lov. Če ne obema, nemu bo že uspelo, da bo prinesel toplo meso za mladiče.

Joža si je naprtil 45 m vrvi in se po starem gozdnatem pobočju Kuklje začel vzpenjati proti vrhu Debele peči. Pol ure je minilo preden sta ga Ciril in Tone zagledala na vrhu pečine, kako pritrjuje vrv okrog zverženega bukovega debla.

»Upam, da bo vrv dovolj dolga«, modruje Ciril, »če ne jo bo moral privezati nižje«.

In res je bila vrv prekratka za kakih 10 m. Ko jo je Joža vrgel čez steno, je zletela kot kača ravno čez orlovo gnezdo, njen konec pa je bil previsoko v navpični steni. »Če jo bo privezal nižje, jo bo lahko samo ob tisti macesen na levi, toda kako bom prišel do gnezda, ki bo vsaj šest metrov na moji desni,« modruje Tone. »Glej Tone, v steni so razpoke, bo že šlo,« ga tolaži Ciril. Z roko sta dajala znake Joži, da je vrv prekratka in da naj jo priveže nižje, levo okrog macesna. Ko je Joža prevezal vrv, je Tone vstopil v steno in začel plezati. Nič se ni varoval, vrv mu je služila samo za oporo, da je v gladkih predelih stene plezal samo po vrvi.

Kot maček se je vzpenjal vedno više, pot mu je silil s čela in roke so postajale boleče od kadenja in vrvi. Že je bil vzporedno z gnezdom, toda ni ga videl, ker mu je zakrivala pogled gladka, malo zaokrožena stena. Našel si je oporo v steni in se oddahnil.

»Ne bom prišel do gnezda, tu preko tudi vrag ne pride,« je mislil Tone in si podrgnil potno čelo ob rokav.

Megle so se dvigale in krasen sončen dan se je obetal. S te perspektive Tone še nikdar ni gledal svoje doline, toda samo bežen, utrujen pogled je utegnil vreči po njej. Ko je okrenil glavo proti vrhovom, se mu je zazdelo, da vidi črno piko, ki se bliža Kuklji. Še enkrat si je podrgnil s potom zalite oči ob rokav in se zagledal v bližajočo piko.

»Vraga, to je orel,« je pomislil. Pogled mu je šinil pod steno kjer je stal Ciril in mu zavpil:

»Orel, orel!«

Popravil si je prijem in premaknil noge na ozki razpoki, ter se trdneje prilepil v steno.

»Orel, orel, Ciril, orel!«, je vpil in videl je Cirila, kako je skočil po puško in spremljal s pogledom bližajočo se kraljevo ptico.

Orel se je bližal in v krempljih mu je visel plen. Tonetu je zastal dih, brez moči je bil v steni.

Nad njim je vpil Joža, spodaj pa je čakal Ciril s puško v roki.

Orel jih je zagledal in se spustil proti Debeli peči. Iz krepčev je spustil planinskega zajca in se mahaje s perutmi približeval. Tonetu so se zdele sekunde večnost, videl je mogočno ptico, kako grabelljivo leti proti njemu z groznimi kremplji, ki so bili široko razklenjeni na napol spušenih nogah pod trupom.

»Samica je,« si misli Tone, »samec je manjši.«

Ciril je čakal, da se je orlica čimbolj približala steni. Dobro je pomeril in sprožil. Tone je slišal kroglo, kako je siknila v nebo in zvok strela je orla skoraj ustavil sredi leta. Drugi strel je usekal ob steni, toda tudi ta ni zadel. Orel se je pognal v nebo in izginil za Kukljo.

Tone se je oddahnil in se kar po vrvi začel oprijemaje spuščati k Cirilu.

Ko je prišel do njega, je bil ves trd in roke so ga peklo. »Poizkusiti moral z vrha, tu čez ne bi prišel do gnezda.«

»Samo oddahni se, ali pa jutri poizkusimo,« pravi Ciril.

Kaj, jutri, ali bi rad videl, da se mladiči speljejo. Takoj grem k Joži in bova vrv ponovno prevezala na bukev tako, da se bom spustil nad gnezdo,« pravi Tone, in že se prične vzpenjati po strmih bukoveh gozdu. Kmalu je bil pri Joži.

Prevezala sta vrv na bukev, Tone se je sezul in se začel spuščati proti gnezdu.

»Pazi na samca, če pride,« pravi Tone in izgine po vrvi Jožu ipred oči.

Prevezan je bil okrog pasu, z nogami se je odganjal od stene, z rokami pa je krepko držal za vrv. Vrv, privezano za bukev in speljano okrog tankega macesna, je Joža počasi popuščal čez svoja ramena in tako varoval Toneta.

»Še tale previs in pri gnezdu bom,« brunda Tone in si skoraj v vodoravnem položaju pomaga z nogami čez previsno steno. Pod njim ni bilo ničesar, samo grozen prepad, praznina in nekje na dnu Ciril, ki je spremljal vse njegove kretnje s skrbjo v očeh.

Že je zagledal dračje zanikrno grajenega orlovega gnezda. Še en oprijem in pod seboj je opazil samo enega grdo operjenega mladiča, ki je dvigal glavo proti njemu in krilil s slabo poraščenimi perutnicami.

Mladič je od strahu ali jeze pihal in cvilil in se zadenski pomikal na rob gnezda.

Preden je mogel Tone do njega in ga zgrabiti, je mladiču zmanjkalo opore in z razširjenimi perutmi se je speljal v globino.

»O tristo zelenih medvedov, zdaj pa imamo,« je klet Tone čepa na orlovem gnezdu, polnem raznih odpadkov divjadi in smrdljivih kosov mesa.

Šele čez dva dni so lovci našli mladiča. Skriti so opazovali orlov par, kako je iz višine spuščal hrano mladiču v globoko, nedostopno konto. Mladič še ni znal leteti, samo pivkal je in to pivkanje ga je izdalo.

Ko so ga opazili globoko pod seboj, so iz pasov in vrvic iz nahrbtnikov sestavili vrv, ki je imela na koncu zanko. To zanko so spustili mladiču okrog vratu in ga potegnili kvišku. Besno je sekal s kljunom okrog sebe, stegoval in krčil kremplje, toda vse to mu ni pomagalo. Živega so poslali v Ljubljano in danes se verjetno v omejenem prostoru zoološkega vrta spominja globin in višav rojstne Trente, katerih ni nikdar preletaval.

Okrog Triglava, Jalovca in Bavškega Grintovca pa kroži osamljen orlovski par.

Prvi uplenjeni srnjak

Mihael Plavčak

Lepa vrsta trofej že krasi predsobo mojega stanovanja. Da, trofeje — to so sami govoreči spomini lovskih doživetij. Vsaka izmed njih me spominja na pomemben lovski dogodek, ki ga spremlja vrsta čustev. V bistvu vsi enaki, po posebnostih pa tako različni. Z vsako trofejo je povezana svojstvena lovska zgodba, vsaka pa je vredna, da se zapiše. Zapiše zato, ker ima svoje dobre, včasih pa tudi slabe strani, posebno kar se tiče lovske pravičnosti. »Lovska pravičnost« je sicer abstrakten pojem, konkretne oblike pa dobi, ko opazimo divjad, ki ji s puško v roki odločamo o nadaljnjem življenju. Takrat bi lovska pravičnost morala biti v ospredju, jasno opredeljena, ne zamegljena z lovsko strastjo in podobno. To lovska pravičnost bi si morali prav vsi člani zelene bratovščine pridobiti, privzgojiti in praviloma ne bi smel lovec vzeti puške v roke prej, dokler si z lovske pravičnostjo ni popolnoma na čistem. Cilj nas lovcev in naših lovskih organizacij naj bi bil, da bi vedno in povsod postavljali v ospredje vprašanje lovske pravičnosti. Praktično vzeto — z doslednim upoštevanjem lovske pravičnosti bi si prihranili marsikatero neprijetno urico, ki nam včasih temeljito zagreni lovsko izživljanje.

Rekli boste, zakaj le neki to pripovedujem. Lahko mi verjamate, da sem imel dovolj priložnosti spoznati spodrsrljaje pri dogodkih, ki obravnavajo lovske pravičnosti. Res je bilo to vprašanje že precej obdelano v našem glasilu, kljub temu pa menim, da od časa do časa ponovno osvežimo našo zavest s tako važno lovske disciplino oziroma lastnostjo.

Toda moj današnji namen ni razpravljati o lovske pravičnosti. Rad bi le opisal svoje doživetje v zvezi z uplenitvijo prvega srnjaka. Zdi se mi — pa morda še komu drugemu — da je prva trofeja za lovca najsvetlejši in sila pomemben dogodek. Temu dogodku da potem močan poudarek še »lovske krst«, brez katerega v dobro organizirani lovske družini, ki spoštuje tradicije in lepe običaje lovcev, ne gre. Pa k stvari!

Ni še deset let, ko sem bil lovske »zelenec«, če rabim izraz Karla Maya. Sprejem v lovske družino mi je bil nadvse drag. Takoj po sprejemu sem se začel »oboroževati« z lovske literaturo, med katero sta mi bili knjigi Naš lov I. in II. del najpomembnejši, saj sta mi nudili najvažnejše znanje s področja lova. Nekajkrat sem ju dodobra preštudiraj, prvič zaradi samega izvajanja lova in drugič zaradi lovskega izpita. Knjigi sta mi posebno pri srcu zato, ker na poljudnoznanstveni način obravnavata vso lovske tematiko. Še danes ju pogosto odpiram, še posebno, če sem zaradi kakšne stvari v dvomu.

Tako oborožen s »sivo« teorijo sem v družbi svojega poklicnega tovariša Franceta začel zahajati v »zeleni gaj, ki je lovčev raj«. Z njim se je praktično začela abeceda mojega lovskega izživljanja. Pogovor o tem in onem je samo potrdil moje »knjižno« znanje o lovu. Po opravljenem lovskem izpitu sem smel sam v lovišče. Tisto leto mi je bil dodeljen tudi srnjak za odstrel — seveda gojitveni odstrel. Postavljen sem bil pred težko preizkušnjo, čemur bi lahko rekli tudi praktični izpit za lovca. Vsakdo izmed naše zelene bratovščine si lahko

misli, da mi ni bilo vseeno. Odkrito rečeno, ne bi se rad blamiral, še posebno ne, ker mi je naš dolgoletni starešina družine Robert, pol v šali, pol zares, požugal, naj se držim, da ne bo kaj narobe.

No, moja risanica — bila je predelana kratka italijanka — je bila preizkušena. Natančno sem jo bil pristrelil na razdaljo 100 metrov. Za večjo razdaljo sem si dal besedo, da ne streljam, ker je puška nekaj trosila in bo to moja prva parkljasta divjad, ki je nikakor ne smem zastreliti. Hotel sem biti siguren, da bo strel tudi z estetskega stališča dober. Seveda sem bil — teoretično — dobro seznanjem z najbolj občutljivimi deli srnjakovega telesa, kamor naj udari dobro merjena krogla.

Moji majski in junijski pohodi v lovišče so mi večkrat nudili priložnost videti divjad. Daljnogled 10 × 50 mi je dovoljeval natančno opazovanje srnjadi. Ob takih priložnostih sem se tudi v praksi seznanil z načini lova, zlasti z zalazom. Neredko mi je neugoden veter odgnal opazovano divjad. Iz dneva v dan sem bil bolj oprezen, dokler se nisem v tem načinu lova dodobra izvežbal. Pri vseh vidnih srnjakih sem se lahko prepričal, da imajo dobro zasnovano in razvito rogovje, da so močne telesne konstitucije in tako ne ustrezajo načelom gojitvenega odstrela. Že sem mislil, da ne bo nič z mojim odstrelom. Toda pregovor pravi, kdor išče, ta najde! Tudi to pot se je uresničil.

Na majhni gozdni jasi pod Zahomci sem zgodnjega popoldneva opazil srnjaka, ki je prečkal travnik in se mi je zdel slabo razvit navzlic temu, da je imel visoko in ozko rogovje. Ker ga nisem mogel dolgo opazovati, pokazal se je samo za nekaj hipov, sem si dejal, da bo morda »pravšnji«. Redno sem sleherni dan hodil na določen prostor, da se »pobliže« seznanim z njim. Čez tri dni sva se srečala »iz oči v oči« na mestu, kjer ga nisem niti najmanj pričakoval. Nič ni pomagalo, da sem obstal kot kip; starina me je strmo od spredaj pogledal in odskočil v gozd. Le toliko sem videl, da je njegovo rogovje brez grbic. Na mestu sem si zastavil nalogo, da mora biti moj. Prav sistematično sem hodil v gozd pred jaso in to z največjo previdnostjo, od koder sem imel pregled nad travnato površino. Toda vedno je ta »vrag« prihajal pozno zvečer, ko se je že zmrabil, da nisem mogel izravnati muhe na puški s kobilico. Kako vroče sem si takrat želel strelnega daljnogleda!

Nekega poznega popoldneva se je pripravljalo k nevihti. Nebo je bilo prevlečeno s temnosivimi oblaki in v daljavi je odmeval grom. Rekel sem si, da ne bi bilo napačno pogledati na »kraj mojih želja«. Previdno, še muček ne bi šel bolj pazljivo, sem se bližal jasi. Ob desnem robu gozda sem že skozi vejevje opazil rdečo liso. Bil je moj srnjak, ki

se je brezbrizno pasel v mladi travi. Še enkrat sem se skozi daljnogled prepričal, če je res »ta pravi«. In zdaj se je začelo drugo dejanje! Uspelo mi je, da sem na puški popolnoma neslišno odklopil varovalko. Počasi sem dvigal puško k licu. Toda čimbolj sem jo prinašal k ramenu, tembolj me je tresla lovska mrzlica. Kako tudi ne, ko je pa 50 metrov pred menoj srnjak, ki naj mi dà svoje rogovje za prvo lovsko trofejo. Le kako zdaj to mrzlico pregnati? Skozi možgane mi je šinilo, da je treba ob takih prilikah večkrat globoko vdihniti, kar sem tudi storil. Hladni gozdni zrak mi je napolnil pljuča. Pri tem globokem dihanju sem se samo bal, da mi vdihnjeni in izdihnjeni zrak ne bo piskal skozi nosnice. Posrečilo se mi je, da sem se pomiril. K sreči srnjak ni opazil moje notranje borbe in je mirno naprej mulil travco. Opazil pa me verjetno ni zato, ker sem stal v notranjosti gozda in samo skozi vejevje videl rogača. Dobro pomerjen strel v pleče je odjeknil skozi gozdno tišino in liki grom prepreparal ozračje. Pokratiških pušk italijank je namreč izredno močan. Srnjak se je, smrtno zadet, zrušil in obležal v ognju. Ko sem čez nekaj časa prišel k njemu, ni imel niti iskric življenja več v sebi. In zdaj sem pogrešal svojega lovskega tovariša, da mi poda po lovskem običaju smrekov vršiček na svojem klobuku in mi čestita. Da bi pa le zadostil temu lepemu lovskemu običaju, sem sam postregel srnjaku z zadnjim grižljajem in tudi sebi zataknil smrekovo vejico za klobuk. Šele nato sem si dobro ogledal srnjaka. Prvi pogled je veljal rogovju. Prav razveselil sem se, da je imel rogovje II b in da se mi ne bo treba sramovati pred svojimi lovskimi tovariši.

Misliti je bilo treba, kako srnjaka očistiti, iztrebiti. Spomnil sem se opisa in skice v knjigi Naš lov in se lotil tega opravila. Prepričan sem, da sem za prvič to delo v redu opravil.

Problem transporta do gospodarja lovske družine mi je pomagala rešiti žena. Očiščenega srnjaka sem za noge obesil na rogovile, da se shladi. Tre-

bušno odprtino sem razprl z dvema leskovima palicama, da se je srnjak hitreje in temeljiteje hladil. Ker ni daleč do mojega stanovanja, sem skočil domov povedat ženi vesel lovski dogodek. Tudi ona se je razveselila prvega uplenjenega srnjaka in šla kar z menoj, da ga vidi. Iskreno mi je čestitala k temu lovskemu blagru, kar je bilo prav lepo z njene strani. Na misel mi je namreč prišlo, kakšne sitnosti imajo nekateri lovci doma, ko njihove žene ne kažejo niti najmanj razumevanja za ta lepi šport svojega moža. Srnjaku sva zvezala noge in ga na močnejšem kolu nesla gospodarju naše lovske družine, da ga odpremi Lovski zadrugi. Tudi on je potrdil, da sem izvršil pravi gojitveni odstrel. Njegovi čestitki je sledila pripomba o lovskem krstu, ki da se bo kmalu vršil. Naša lovska družina ima načelen sklep, da se taki dogodki najlepše izpeljejo v lovski koči. Ob prvi priložnosti, ko smo bili zbrani člani naše lovske družine v lovskem domu, smo tudi izvedli ta lepi običaj. Nanj me še danes spominja lepo izrezljana palica, na katero so vpisani vsi lovski tovariši, pa tudi tovarišice, ki so prisostvovala temu dogodku.

Trofejo tega prvega uplenjenega srnjaka sem prav skrbno uredil in prepariral. Glavo srnjaka sem skrbno očistil kože in mesa, jo dal za dva dneva v tekočo vodo, da se je izlužila kri in jo nato okuhal do venca rogovja. Da bi bila kost lepo bela, sem jo prevlekel s tankim slojem gaze, nanjo pa nakapljal vodikovega prekisa. Lepo obeljeno sem dal na poševno odrezano brezovo deščico, ki ima na hrbtni strani vpisane podatke odstrela. Od svoje prvotne beline je rogovje že malo potemnelo, tako da je dobilo zamolklo belo barvo, kar ji daje še poseben čar. Pogosto se mi na njem ustavi pogled in tako poznam že vse njene podrobnosti. Vedno pa mi pogled na to trofejo osveži spomin na dan, ko sem postal pravi lovec, se pravi, ko sem uplenil prvega srnjaka. S tem dnem sem dobil še večje veselje za ta prelepi šport in precej je že trofej, ki dajejo mojemu bivališču lovsko vzdušje.

Foto M. M.

iz lovskega oprtnika

Pa sta bila trezna

Sredi julija 1962 se je razširila govorica, da je ob levem bregu Save Zbiljskega jezera mnogo lisic. Lovci tem govoricam kar nismo mogli verjeti, ker smo ob času kotenja večkrat tam okrog pregledali vse lisičine, pa smo se spraševali, od kod naj bi se te živalce priteple. Ko pa sta skoraj dnevno zmanjkala kaka kura ali piščanec in ko mi je lovec Andrej povedal, da sta s Francetom videla ob Savi celo družino lisic, sem postal pozoren, vendar sem Andreja vprašal, če sta bila s Francetom tedaj trezna? Ker pa govorice o ropu kokoši niso prenehale, sem šel v soboto zvečer gledat, kaj je na stvari. Gredečo mimo Franceljna sem mu odgovoril, da grem upihnit tistih nekaj lisic, ki sta jih z Andrejem občudovala. Ko pridem do Gorence, na približno 1,5 ha velik travnik sredi gozda na levem bregu Save, nasproti Zbiljskega kampinga, sem si iz vej naredil ob travniku zaklon, čeravno sem tukaj vedno čakal na prazno. Ko tako zadovoljno opazujem okolico in premišlujem, da bo treba še dolgo čakati, ker je sonce še visoko, se na jezeru komaj 200 m od mene oglase harmonika in pevci. Mislim sem si, če drugega ne bo, bom imel brezplačen koncert in z užitkom sem si prižigal cigareto za cigareto. Ko je pa zahajalo sonce, se je navzlic koncertu pokazala srna z mladičem, ki jih harmonika in petje nista prav nič motila. Komaj se je ljubka trojica zgubila z vidika, se prikaže čeden šesterak in kmalu za njim še drugi ter ju ob robu gozda ubereta proti Savi, gasit si žejo. Očividno tudi teh dveh koncert ni nič motil.

Komaj se malo umirim po teh prizorih, se mi na kakih 50 metrov prikaže lisica, da mi je kar sapo zaprlo. Ko tako stoji in premišljuje — pa tudi jaz, kaj bi storil — se lisička obrne od mene. Brez pomisleka ustrelim in skozi dim še vidim, da lisica skoči kakih 20 metrov niže v grmovje. Torej sem zgrešil, ali pa je bilo predaleč. Radovednost me dvigne, da bi pogledal oziroma zmeril

razdaljo strela in komaj stopim kakih 15 korakov, se lisica vrne iz grmovja in gre proti meni. Seveda me zapazi in smukne nazaj v goščavo, jaz pa nazaj na sedež. Komaj dobro sedem, že vidim na kakih 80 metrov, da lisica — najbrž ista — prav počasi koraka proti meni, ko da se ni nič zgodilo. Ko se mi približa na kakih 20 metrov, skrbno pomerim kakor nikoli bolje in ukrivim — prst. Glej ga šmenta, lisica odskoči v najbližje grmovje, jaz pa razočaran z odprtimi usti buljim en čas za lisico en čas na nastrelno mesto. Zberem se in grem pogledat, če mogoče le ni kje obležala. Ko tako šarim po grmovju za lisico in da bi bila mera polna, opazim sredi travnika srnjaka, ki se pase, kakor da se v okolici nič ne dogaja. To me je toliko vrglo s tira, da sem opustil iskanje po grmovju in se spravlil še enkrat na svoje čakališče, srnjak pa v bližnje grmovje. Pri sebi sem imel še dva naboja, enega od teh gluhega. V desno cev potisnem dober naboj, v levo pa spačka, računajoč, da se v sili morebiti le užge. Ko tako užaljen nad smolo premišlujem, se mi v tretje prikaže lisica, komaj na 10 metrov, kakor na krožniku. Brez pomisleka pritisknem desnega petelina in kakor zakleto slišim samo šklep, lisica pa že v tretje v goščavo.

Do skrajnosti razočaran in razburjen jo mahnem domov, očitajoč si svojo nerodnost in spotoma potožim svojo smolo Franceljnu, ki me je potolažil s krivimi cevmi. Spati nisem mogel, ker se mi v dolgi lovski praksi kaj podobnega še ni primerilo. Drugo jutro sem že ob dveh poplinal Franceta mlajšega in pol ure kasneje sva že čakala. Po dogovoru se je Francelj s praznega čakanja vrnil do mene, da sva šla preiskovat sinočnje dogodke. Na prvem nastrelu France ugotovi, da je bila razdalja za moj stari pihalnik mnogo prevelika. Na drugem sva izmerila 18 metrov. Torej bi tudi star pihalnik moral učinkovati. Po krajšem iskanju že prinese Francelj lisico. To mi je vrnilo vero in pregovoril sem Franceljna, da sva se vrnila na

prvi nastrel. Kmalu sva našla še to lisico in moje zadovoljstvo je bilo zvrhano, da moje krive cevi le še nekaj pomenijo in da je tukaj še tretja lisica.

Žilica pa mi ni dala, da ne bi že zvečer šel čakati še tretjo lisico, ki pa sem jo zgolj videl. Naslednji večer sem zopet lisico samo videl. Zato smo se s Francijem in Andrejem domenili za tretji večer. Ta dan zjutraj sta pa Franci in Andrej šla sama in Andrej je lisico s kroglo zgrešil. Zato smo zvečer čakali vsi trije in lisico sem podrl — s spet ravnimi cevmi.

Ta primer kaže, da vedno le ne drži pogoj popolne tišine, da divjad izstopa.

V dobrih treh mesecih, na prav majhnem prostoru, je padlo 17 lisic in je tudi zanimivo, od kod so se znašle, ko jih ni bilo spomladi opaziti.

Miha Krošelj, Verje 13

Gams

Jesen, čarobni letni čas. Gozdove je obsula z zlatom, polja z bogatim pridelkom, dolino je zagrnila s pusto sivo meglo. Vse odмира in se pripravlja na spokojni zimski čas. Toda ne povsod.

V gorah se je prebudil črni svat, gams. Črni svatje se vračajo iz tihih gozdov nazaj na skalne robe, kjer se bo mrzli sever poigraval z njihovo dolgo dlako ob njihovem ženitovanjskem plesu.

S tovarišem lovcem sva se meglenega jesenskega dne odpravila v gore za črnim svatom. Pusta megla naju je gnala v hribe, kjer sva se nadejala, da poleg plena dobiva še nekaj sonca. S seboj sva vlekla domala tolika, kot bi se odpravljala na fronto, od puške, daljnogledov, do skromnega kruha in pregrešne »kajče sline«.

Prišla sva na mesto. Jaz, ki sem se delal, da imam prave lovske oči, sem tiščal leče na nos, da sem večkrat v bujni fantaziji videl kar cel trop pasočih se gamsov.

Vse dopoldne sem gledal in se skalovja in ruševja do sita nagledal. Ura se je bližala poldne-

Foto L. Simončič

vu, ki je čas, da gredo gamsi na pašo. Kmalu po poldnevu sem opazil kakih petsto metrov pod nama trop, ki se je iz gostega grmičevja oprezno pomikal čez prod proti ruševju. Bilo jih je dvanajst. Ponudil sem daljnogled tovarišu, ki je takoj nato skoraj jezno dodal: Hudiča, sama kozarija! Komaj je izrekel, se je kakih petdeset metrov za njim iz grmovja izluščilo še petero živali. Prečkale so prod in se jele brezskrbno pasti za tropom.

O strelu ni bilo govora in pričela sva se posvetovati. Glavno besedo seveda je imel on — lovec. Jaz sem ostal na mestu, tovariš pa je obšel gamse zgoraj in se jim bližal z druge strani. Srce mi je kovalo, ko sem opazoval gamse, zdaj pa zdaj pa plazečega se tovariša. Oddahnil sem se, ko je obstal kakih sto metrov nad gamsi. Da ga niso dobili v nos, se je zahvalil rahlemu vetru, ki je vlekkel po produ navzgor. Pripravil si je mesto za strel, nato pa kake četrt ure opazoval trop. Odložil je daljnogled in mislil sem si, ga že ima. Pogledam proti tropu, da vidim komu je namenjena smrt. Čakam, a nič — kaj za vraga mečka. Iz teh pregrešnih misli me zdrami oster pok. Oči so se mi zapičile v trop. Eden se je visoko vzpel in z negotovimi skoki prečkal prod, nato pa se tik pred grmovjem zgrudil. Ko pogledam za tropom, ga ni bilo več, le kamenje se je valilo v dolino in motilo spokojni mir.

Odlomil sem smrekovi vejici in se pričel spuščati proti produ. Med potjo sem videl bežeče gamse, ki so se vzpenjali po skalnem žlebu v zaklon. Moj tovariš je bil že pri gamsu in si ogledoval trofejo.

Zataknil sem mu vejico za klobuk, drugo pa gamsu za zadnji

grizljaj. Prijateljsko sva si stisnila roki, nato pa oprtala osem let starega kozla.

Jamo

Dedje

Stare lesene z ilovico ometane in s slamo krite, tu pa tam iz kamna grajene kmečke in bajtarske hiše nas spominjajo dedov, ki so v njih razpravljali o lovu in divjadi. Te stare hiše so s svojim skromnim pohištvo še danes privlačne za take pogovore. V njih se pač človek počuti nekam domačega in prijetno sproščena, ko sede na široko težko klop ob javorovi mizi v kotu izbe ali pozimi h kmečki topli peči. Živo se spominjam otroških let, ko smo v srajčkih sedeli ob zakurjeni peči ali gašperčku in nam je ded kar v temi pripovedoval o divjih živalih in lovu. Takrat pač še nismo imeli elektrike, petrolej je bil pa drag in tako so bili edina razsvetljava plapolajoči plamenčki v pečki ter od časa do časa dedova treska, ki si je z njo prižigal svojo nepogrešljivo pipo. Naši dedi so bili mojstri v takih pripovedovanjih, čeprav niso imeli diplom. Nam otrokom so vsako žival ali rastlino tako živo opisali v vseh dobrih in slabih lastnostih, da so se nam večkrat lasje ježili, čeprav smo sedeli v zaprti izbi. Ded je znal na primer navadnega dolgouhca za naše otroške možgane tako natanko in grozljivo opisati, da je ta plašljivec v naši domišljiji postal pravi tiger, kaj šele druge živali, ki jim pravimo roparice. Neredko sem potem v sanjah podoživljal povesti o zvereh, da sem se v strahu ves preznojen prebujal in si nekaj časa niti dihati nisem upal. Ko se danes spominjam dedovih pripovedk, se mi

zdi, da so take romantične zgodbe mnogo prispevale k zavesti poznejših lovcev, da je treba vse divje živali uničiti. Mnenja sem, da kdor količkaj opazuje sodobni lov in spremenjene življenjske pogoje divjadi, zraven pa malo primerja preteklost s sedanostjo, bo zlahka obračunal s starim, zlasti še, če upošteva, da ni več časov, ko je marsikateri oče, sin ali brat moral zaradi življenjskih potreb za družino iti po stranpotih za prehrano. Še danes se neredki radi hvalijo, kako so nekoč lovili, po sedanjih pojmih mesarili in mrharili. Vendar so bili tudi taki načini v lovu za tiste čase razumljivi. Nihče ni proti lepim starim lovskim običajem ali duhoviti lovski latinščini, ker s tem kažemo svoj kulturni odnos do narave, na drugi strani pa mnogokrat medsebojne tovariške odnose. V današnjem času sem pa mnenja, da divjad, kolikor jo še imamo, je nimamo toliko iz gospodarskih nagibov, marveč jo gojimo in čuvamo bolj ali manj za okras okolja in za naše razvedrilo, ne le lovcev temveč celotne družbe. Trdim, da je malo ljudi, ki bi ob srečanju katerekoli divjadi in kjerkoli ostali neprizadeti, kaj šele lovci, zlasti ob srečanju z roparicami, do katerih večina nimamo pravih življenjskih in ne lovskih odnosov. Sedanji odnosi do roparic, po mojem mnenju, niso pravilni in vsaj lovci bi morali z njimi kulturneje ravnati, pa najsi bo, da so žive ali mrtve. Še vedno je v naši krvi neka dedna miselnost, da ni vredno življenja, kar nosi ime divjad, posebej roparice. Danes, ko nam atomska doba odpira v vsakem pogledu drugačno življenje, sem mnenja, da je naša skrb in dolžnost, da pričnemo gledati lova in divjadi pozabljeni na preteklost in da bolj na široko vsrkavamo življenjski sok novokulturnega obdobja v pogledu človeških odnosov do narave.

Miha Krošelj, Verje

Maček na zajčji vek

Dostikrat je že bilo kaj v Lovcu o klicanju z zajčjim vekom.

Zato sem tudi sam, kot mlad lovec, nakupil razne instrumente ter jih preskusil v praksi. O uspešnosti sem se kmalu pričel pričati.

Nekega dne, ko hodim za vrnami ob Gračnici, sedem malo v senco, ko zagledam velikega mačka na kakšnih 300 metrov, kako za nečem oprezuje.

Bom poskusil z zajčjim vekom, si rečem, čeprav še nisem

dobro vedel, kako je treba in sem izvajal zelo čudne melodije. Toda takoj postane maček pozoren in se začne počasi pomikati proti meni, dokler ga ni dosegla puška.

Od takrat ne dvomim več o učinkovitost zajčjega večala. Neverneži so največ mladi lovci — kakor sem bil tudi sam — ker pač s klici še ne znajo prav ravnati.

Drago Horjak,
LD Jurklošter

Sesterak

V prelepem in mirnem poletnem jutru 26. julija 1962 sem ob treh krenil proti Spodnjemu Javorju h Kamrici. Skrivnostna je taka hoja, ki jo spremlja le petelinje petje iz še dremajoče vasi v dolini. Iz soteske je vel hladen zrak in me spodbujal k hitremu koraku, da ne bo prepozno. Oglašila se je taščica in kmalu se je prebudil gozd. Moja hoja je postala previdnejša in oči so iskale po zelenem gozdu — rdečo liso. Na mali jasi se je lesketala rosa na travi kakor drobni biseri. Na robu jase se je pojavila vitka srnica in lahkotno stopala po sočni travi. Umaknil sem se globlje v gozd in sedel na star štor, da se je okolica zopet umirila. Potem sem zapivkal nekajkrat in kmalu na to se je previdno primaknil mlad srnjak. Stal je pred menoj kakor vkopan, le smrček je vrtel po zraku in se oziral za nevidno srnico. Naenkrat pa je odskočil, zopet obstal in s počasnimi koraki odšel proti jasi. Tudi jaz sem se odmaknil in usmeril proti Kamrici, kajti kazalci so se pomikali že proti osmi. Jel sem misliti na šesteraka. Pred menoj se je pokazalo gosto mlado smrečje, pred njim pa z mlajem porasla poseka. Kraj je bil ugoden, zato sem si pripravil puško in jo položil čez kolena. Po drugem vabljenju se iz smrečja požene ponosna močna postava šesteraka, naravnost proti meni. Srce mi je tako razbijalo, da sem se bal, da bo srnjak slišal šklopot. Kakor očaran sem obsedel in na 15 korakov občudoval ponosno postavo in lepo rogovje. Kakšen lovski doživljaj! Sedaj ali nikoli! Ob devetih je odjeknil strel v Spodnjem Javorju.

Stari okronani gospodar se je še enkrat ozrl in glava mu je klonila — — —

Ta srnjak in njegova trofeja bosta trajno živa v mojih lovskih spominih.

Ivo Srabočan,
LD Trbovlje

Kragulji in psi

V letih 1932—37 sem hodil na lov v loge ob potoku Cerknišca za racami ali zajci. Nekoč, bilo je za ped snega, pršič, pridem čez rob za Črno mlako, ko opazim zajčji sled, krvav. Po nekaj korakih vidim, kako kragulj napada zajca ob vodi. Takoj me opazi, spusti plen in zleti. Jaz takoj streljam in kragulj zgine čez rob. Nato ustrelim zajca, ki se prevrne v vodo. Pri pregledu je imel eno oko uničeno, ustnico preparano, za ušesom presekanu kožo. Kragulj bi ga gotovo v kratkem ubil.

Blizu naše pristave sem opazoval vrane, ki so se zaletavale na bližnjo njivo. Grem pogledat in vidim, kako kragulj trga zajca v krompirišču. Ko me opazi, odleti. Zajec je bil pomladanski mladič.

Na našem pašniku smo napravljali drva, kar zaslišim nek glas in zagledam nad grmovjem na prostem, kako se zaganja kragulj v velikega zajca. Zajec se mu postavlja po robu s sprednjema nogama in prha. Zajec se je umikal proti grmovju in najbrž se je rešil. Konca nisem videl, ker je zajec prišel čez rob griča.

Leta 1947 sva bila na lovu s tovarišem v Vidrinci pri gozdu. Razdalja med nama je bila kakih 500 m. Njegov pes je gonil zajca, pa zagledam kragulja, ki napada zajca. Zajec se mu postavlja v bran in v tem se pes že precej približa. Zaradi laježa psa se kragulj dvigne, zajec pa naprej. Tako se je ponovilo trikrat na prostem, a je končno zajec dosegel grmovje in ušel roparju.

Tudi psi volčjaki so zelo nevarni za divjad. Nekoč sem šel za Otonico na zalaz srnjaka, kar zapazim, da beži zajec, za njim pes volčjak in bernardinec, oba iz Begunj. Zajca sta sledila tiho.

Drugič sem zopet na našem pašniku napravljaj drva, ko zapazim zajca, ki po planem komaj še teče. Čudim se, da je podnevi zajec na nogah, a kmalu zapazim za njim dva volčjaka, ki sta ga sledila potih. Zakričal sem in psa sta planila nazaj. Kolikor sem videl, je bil zajec rešen.

Tretjič sva s prijateljem videla na lovu, kako je volčjak gonil zajca, zopet potih. Bilo je predaleč za strel na roparja. Kaj delajo psi, ko so prosti, lastniki ne vedo.

Četrtrič sem bil v bregovih Slivnice oziroma Medvedarice na zalazu srnjaka. Lepo jutro je bilo in na daleč zagledam, da beži iz gozda nad Olarico jelen, za njim pa črn volčjak. Tekla sta proti Otavcem.

Petič je bilo na naših »Ojstercah«, ko zapazim, da beži že vsa onemogla srna preko njiv od smeri Sevske gmajne proti Begunjam, kmalu za njo pa dva lovska psa, istr. braka. Na odprtem terenu sta jo brž ujela in podrla na tla. Na srečo srne je bila na bližnji njivi gospodinja enega psa in je takoj z motiko odpodila oba psa. Srna se je nato dvignila in počasi v koraku odšla.

Z navedenimi doživljaji sem hotel opozoriti lovce naše lovske družine v Begunjah, da skrbno zatirajo operjene roparje, kar velja za lovce nasploh. Posebno pa naj pazijo še na nemške ovčarje (volčjake) in sploh na vse pse, ki se prosto potikajo po loviščih.

Takim pohajkovačem — strel! Pa tudi lovci naj kontrolirajo svoje lovske pse, kje hodijo in kaj počno!

I. Petrič, Menišija

Lisjak obišče polomljenega lovca

Pri padcu s češnje sem bil zaradi težke poškodbe hrbtnice prikovan na posteljo. Ves v mavcu sem jeseni le malokdaj opazoval okolico skozi okno in poslušal lovski rog. Mraz in sneg pa sta prikovala tudi lovce in pse, da je zavladal v okolici popolen mir. Debel sneg je polomil petdeset metrov od hiše obršo jablane. Pod to polomljeno obršo je nosil sin seno in otavo, kamor je redno prihajalo vsak dan po pet srn. Opazoval sem jih in to je bil moj edini lovski užitek.

16. decembra 1962 ob 15. uri pa me čudno bevskanje in sinovo klicanje spravita na noge. In glej! Sredi vrta se ravsa močan lisjak in moj pes. Lisjak se je kljub debelemu pršiču psu spretno umikal ritenski prav do hišnega zidu. Pes, čeprav že močno krvav, je na kopnem pod nastrešjem še huje napadel. Sin je klical mene, naj pridem ven s puško. Pa sem bil zaradi težke boleznin in mavčne obloge preveč neokreten, zato sem dogodku sledil z očmi. Na ponoven sinov klic sem le stopil ven in pustil večna vrata odprta. S sinom sva stala na sñojeni stezi v snegu in tako nehote zastavljala pot, da lisjak ni mogel od hiše. Ko je na ritenskem umiku naletel na praznino v steni, na odprta večna vrata, ga je kar potegnilo v mračno vežo, kjer se je takoj potegnul pod mizo za mensenje kruha in se skrtil pred preganjavcem. Na moj klic je skočila žena iz kuhinje in zaprla večna vrata, od druge strani jih je pa zaprl sin in tako je bil lisjak

ujet. V vežo smo spustili psa, da poišče skrivača. Kmalu sta se resno spoprijela. Psu je priskočil na pomoč še sin. S toporiščem je pritisnil lisjaka k steni, kjer sem ga z udarcem po glavi pokončal. Menil sem, da je žival bolna, ker jo je pes, ki ni niti hud gonič, prignal iz gozda kakih dvesto metrov po visokem pršiču do hiše in v vežo. A je bila koža odlična, dolga 140 cm in ocenjena kot I.a. Lisjak pa je bil močno shujšan.

Tako sem v letu 1962 vendarle nekaj uplenil — kapitalnega lisjaka, žal ne s puško.

Lenart Čemažar
Lenart nad Lušo,
nad Škofjo Loko

Prehrana planiskega zajca pozimi

Planinski zajec je razmeroma redka divjad. Pozimi je ta dolgouhec zavil v snežnabelo puhasto, nežno, gosto nadlanko in podlanko. Preko dneva je na ložu neopazljiv. Pozimi je planiskega zajca sama kost, mišičevje, koža in gost kožušček. Prehrane ima le toliko, da ravno prezimi. Ob vegetacijski meji, kjer je njegov dom, se planinski zajec preživlja 80 % z ljubjem in ličjem bukve. Ponekod popolnoma ogroda bukovje s terminalnimi popki vred do debeline 8 cm. Ponavadi se objedena viseča debelca preko leta posuše. Ostalih 20 % zaužije hrane je v glavnem resje, nato terminalno brstje nekaterih drugih listavcev v teh predelih in suha trava.

Janez Polda,
Mojstrana

Srečanje z divjo mačko

Prvič sem jo videl pred kakimi desetimi leti. Kradla mi je zajce iz barake, pa se je ujela v nastavljeno past. Potem divje mačke dolgo nisem več videl in ne slišal o njej.

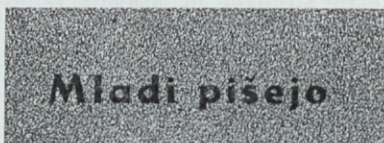
Letos pa se je priselila tudi v naše lovišče. Sprva smo mislili, da je dihur. Kmetje iz okolice Loznice so se pritoževali, da jim zmanjkuje perutnina. Neka gospodinja je divjo mačko tudi zasačila, ko ji je žrla sedmo kokoš. Pri neki drugi hiši je odnesla šest glav perutnine.

Pred kurnik sem nastavljal past in okrog sedme ure zvečer je kmet zaslišal rožljanje, v pasti pa je zagledal divjo mačko, ujeto za sprednji nogi. Strašno je pihala in renčala, preden jo je kmet pokončal. Bila je samica, težka 4,20 kg.

Tudi v sosednji LD Polzela so zasledili to roparico; samca so tudi ustrelili.

Zdi se, da je letošnja neusmiljena zima prizadela tudi divje mačke, da so pribežale v dolino na mastnejša kosila.

Konrad Pevec,
LD Zalec

Divji prašiči v Malih Dolah pri Vojniku

Pred kakima dvema letoma so se divji prašiči zadrževali v kotu Močilnika in delali škodo na koruzi. Lani oktobra so v Zelčah uničili kar polovico koruze. S čakanjem ni bilo uspeha, ker so bile noči ali vetrovne ali pretemne. Zato je LD Vojnik priredila pogon nanje in uplenili so merjasca, težkega okoli 150 kg, ostali ščetinarji so jo pa pobrisali in niso več šarili po koruzi. V Malih Dolah pri gospodarju S. P. pa so prašiči uničili kar celo njivo. Tudi tukaj čakanje ni uspelo, ker so se prašiči prestavili v drugo lovišče. Značilno je, da so prišli na njivo vedno okrog enajste ure ponoči. Če bi črnuhi pokončali le toliko koruze, kolikor jo pojedjo, bi bilo še znosno. Toda svoja uniči desetokrat več koruze, kakor jo potrebuje. Zato je gospodar S. P. klical nanje vse hudiče, ki pa mu niso pomagali in ščetinarji so mu za slovo še izrili mlado jablano.

Ivan Verbič,
Male Dole pri Vojniku

Srnjaček Miki

V nedeljo 12. julija 1962 sva z očetom po zamirajočem pivkanju našla srnjinega mladiča, ležečega na hrbtu, na pol trdega, ki ga je obletaval roj velikih muh. Odnese ga domov in smo ga z veliko muko in nego rešili. Potem se je zelo spoprijateljil z volčjakom Reksom. Ko je malo odrasel, je večino časa prebil v gozdu in zjutraj, opoldne in zvečer je prišel k hiši po svojo steklenico mleka in še kak priboljšek. Po kosilu se je navadno igral s psom ob hiši. Če ga ni bilo, je bilo treba zgolj reči, Reks, kje je Miki in pes ga je tako dolgo iskal, da sta se družno vrnila domov. Kakor smo imeli z njim veliko veselja, tako mi je povzročal dosti nevšečnosti in

jeze. Marsikdaj sem namreč zaradi njega zamudil šolski pouk ali sem moral celo ostati doma. S svojim izvrstnim nosom me je zasledil na poti v šolo, me dohitel in ker se ni dal odgnati, sem moral z njim domov. Tako sem si nabral cel koš neopravičenih ur. Spomladi je postal Miki bolj živahen in razigran. Roge si je že delno očistil, ko ga neki dan ni bilo na spregled. Pes ga je ves dan neumorno iskal, a ga ni našel. Tudi naš trud naslednje dni je bil zaman — Mikija ni bilo več. Gotovo je postal žrtev udomačenosti.

Miroslav Weingerl,
Gaj nad Mariborom

Divjad v hudi zimi

Februarska burja rezko zavija okrog vogala, srdito se zaganja v hiše ter siplje sneg z drevja. Šipe so se čez noč okrasile z ledenimi rožami.

Stopim ven v zasneženo naravo, da pogledam, kaj je novega. Na dvorišču sinice in taščice iščejo hrano.

Na polju čepi kita jerebic. V globokem snegu sem jih komaj opazil. Iz bližnjega grma smukne dolgouhec. Teče, kot bi mu gorlo za petami. Med drevjem zagledam vitke srne, ki kopljejo s parklji sneg ter objedajo robidovje.

V borovem gozdičku se okrog krmišča, polnega sena, premikajo srne, majhne in velike, ter si polnijo lačne želodce.

Le kdo stori vse to? Lovci! Naša lovska družina skrbi za ubogo divjad. Kupuje seno in koruzo, da olajša življenje divjadi.

Doma sem ob gozdu. Skoraj vsak dan sem videl tovariša Liparja Blaža in Kostanjška Jožeta. S košem na hrbtu in s puško v roki sta hitela proti gozdu. Hodila sta od krmišča do krmišča ter napolnjevala prazne jasli.

Tovariš Blaž Lipar je bil partizan in po pripovedovanju njegovih sotovarišev hraber mitraljezec. Ko je bilo vojne konec, se ni mogel ločiti od gozdov. Postal je gozdar. Ze petnajst let opravlja ta naporen poklic, zraven pa pridno skrbi za divjad.

Lovcem Artiške družine, prijateljem divjadi, lahko čestitamo in jim želimo veliko uspeha pri nadaljnjem delu in gojitvi.

Čeprav je že zdavnaj minila zima in divjad dobi dovolj hrane, »Lovcu« vseeno pošiljam te vrstice, v katerih sem nekaj mangle povedal o zimskem delu naših lovcev iz Artiče.

Franc Balas,
dijak I. razreda
gimnazije Brežice

Lovska kinologija

Pregled psov vseh pasem v Celju 7. 7. 1963

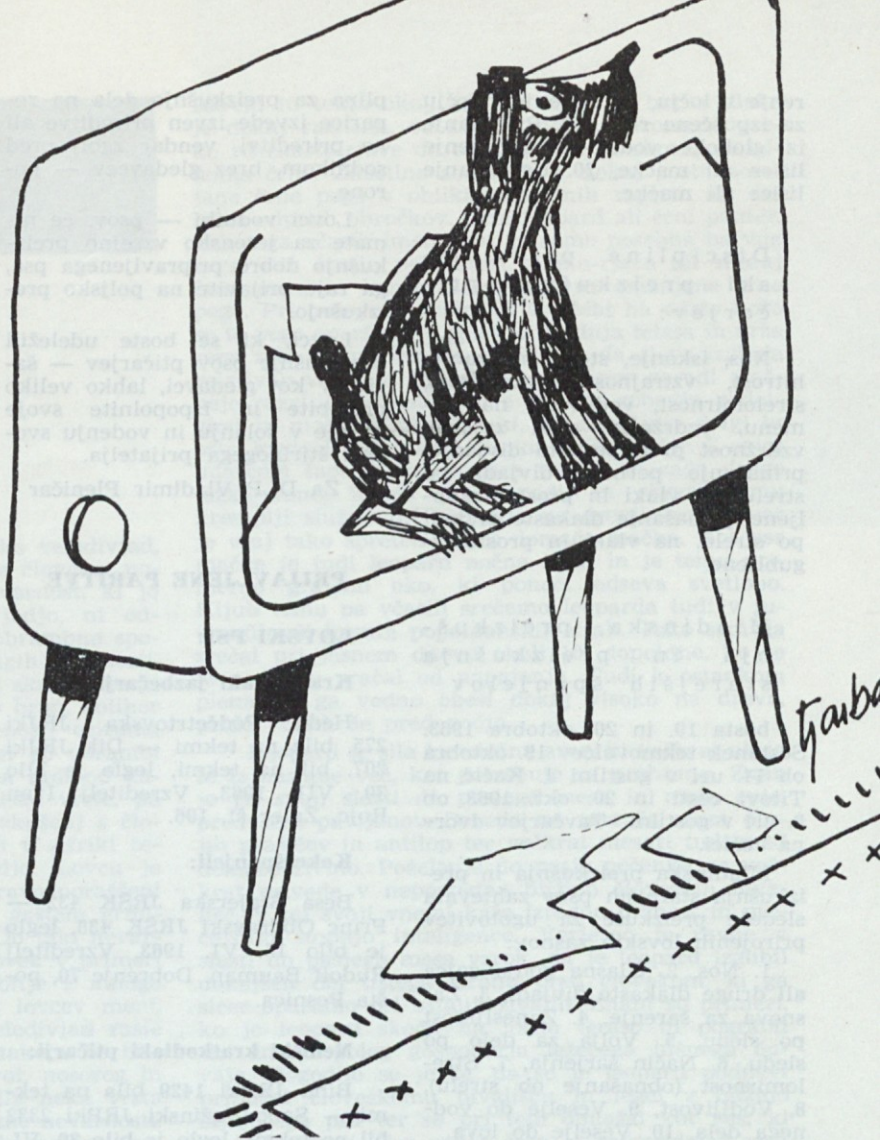
Za lovce celjske lovske zveze je že kar tradicionalna prireditev vsakoletni pregled lovskih psov v Celju, v mestnem parku. Tokrat je bilo na pregled privedenih skupno 63 psov in sicer 25 goničev, 11 brakov jazbečarjev, 11 jamarjev, 2 ptičarja in 14 šarivcev. Žal je precej vodnikov izostalo, ker jih družine niso pravočasno obvestile.

Od goničev je bilo privedenih 13 posavcev in 12 kratkodlakih istrijanecv. Posavci so bili kakor vedno neizenačeni in nenetni v tipu, medtem ko so kratkodlaki istrijanci bili prav dobre kvalitete. Najboljši med njimi, pes Brko, lastnik Tone Hren, Šoštanj, je prejel oceno odlično. Tudi pri bodoči vzreji bo treba nujno in skrbno izbirati živali z odličnim pigmentom, sočnimi odznaki, fino kratko dlako in pravilno plečno višino.

Brakov jazbečarjev je bilo letos le 11, kar je presenetljivo, saj je na prejšnjih pregledih ta pasma dominirala. Od privedenih psov so trije prejeli negativno oceno, ker so bili previsoki, eden pa zato, ker je bil v zelo slabi kondiciji. Vsi ostali so bili prav dobri, tipični, prave višine in ravnih sprednjih nog. Odlično oceno je prejel pes Jago, lastnik Ludvik Brečko, Vinski vrh.

V krog jamarjev je bilo privedenih 9 lovskih terierjev in 2 resasta jazbečarja. Terierji so bili po zunanosti izenačeni, posamezni še nekoliko premehki v dlaki. Žal je 5 lovskih terierjev prejelo negativno oceno zaradi nepopolnega zobovja. Najboljšo oceno je prejela 1. t. Eka Sladkogorska, vodnik Jože Hrup, Podplat. Resasta jazbečarja sta bila prav dobra. Žal je ta pasma pri nas kljub vsestranski uporabnosti v stalnem upadanju ter bo potrebno s primernimi importi poskrbeti za dvig vzreje.

Oba ptičarja sta bila negativno ocenjena. Od šarivcev so bili 1 prepeličarka, 5 kokerspanjelov in 8 špringer španjelov. Kvaliteta koker španjelov je nekoliko boljša, ker se je ustalila višina, kvaliteta dlake, oblika glave in tudi lepo temno oko. Slabši so bili špringer španjeli, saj so prejeli le

trije pozitivno oceno, ostali pa so bili diskvalificirani zaradi nepopolnega zobovja ali pa napake na modih. Pri tej pasmi so redki z lepo glavo, kvari pa jih tudi slaba in nenegovana dlaka. Področje celjske lovske zveze je zelo primerno za lov s šarivci. Zato bo zveza poskusila z vzrejo nemških prepeličarjev, katerih prvi predstavnik je že bil tokrat na pregledu. Mogoče bo uspeh boljši in vzreja lažja, ker bo možen uvoz iz Nemčije ali Avstrije, za špringer španjele pa bi mogli dobiti primerne plemenjake le iz Anglije. Pregled psov v Celju je pokazal, da bo za bodoče potrebna še strožja izbira plemenjakov, nujno pa je tudi, da se bodo v jeseni vodniki udeležili tekmem in preizkušenj. Ravno tako bi priporočal vzrediteljem, da že v leglu pokončajo vse mladiče, ki kažejo napake, ki jih kasneje razvrednotijo in dobe zato negativno oceno (nezaželeno barvo, previsoki mladiči pri brakih jazbečarjih itd.).

K. S.

Jesenske preizkušnje ptičarjev in šarivcev

Jesenska vzrejna preizkušnja in poljska preizkušnja ptičarjev se bosta vršili 12. in 13. oktobra 1963 v lovišču »Ljubljana polje — Rožnik«. Sestanek tekmovalcev je v soboto dne 12. oktobra 1963 ob 14. uri v gostilni J. Kačič na Titovi cesti; dne 13. oktobra 1963 ob 8. uri v gostilni »Ruski car« na Ježici.

Discipline na jesenski vzrejni preizkušnji ptičarjev:

1. Nos (kakovost), 2. Iskanje (način), 3. Stoja, 4. Natezanje, 5. Hitrost, 6. Vztrajnost (vzdržnost), 7. Vlaka s pernatno divjadjo, 8. Ubogljivost, 9. Vzdržnost pred zajcem, 10. Strelomirnost (obnašanje ob strelu), 11. Obnašanje vpricho odletele pernate divjadi, 12. Prinašanje dlakaste divjadi (zajca), 13. Prinašanje pernate divjadi, 14. Vlaka z zajcem, 15. Vodljivost na jermenu, 16. Ša-

renje v ločju, 17. Šarenje v ločju za izpuščeno raco, 18. Prinašanje iz globoke vode, 19. Davljenje lisice ali mačke, 20. Ustavljanje lisice ali mačke.

Discipline pri poljski preizkušnji ptičarjev:

Nos, iskanje, stoja, natezanje, hitrost, vztrajnost, ubogljivost, strelomirnost, vodljivost na jermenu, vzdržnost pred zajcem, vzdržnost pred pernatodivjadjo, prinašanje pernate divjadi po strelu, na vlaki in prosto izgubljenega, prinašanje dlakaste divjadi po strelu, na vlaki in prosto izgubljenega.

Mladinska preizkušnja in preizkušnja starejših španjelov

bosta 19. in 20. oktobra 1963. Sestanek tekmovalcev 19. oktobra ob 14. uri v gostilni J. Kačič na Titovi cesti in 20. okt. 1963 ob 8. uri v gostilni »Tavčarjev dvor« na Ježici.

Mladinska preizkušnja in preizkušnja starejših psov zahtevata sledeče preizkuse za ugotovitev prirojenih lovskih zasnov:

1. Nos, 2. Glasna gonja zajca ali druge dlakaste divjadi, 3. Zasnova za šarenje, 4. Zanesljivost po sledu, 5. Volja za delo po sledu, 6. Način šarjenja, 7. Strelomirnost (obnašanje ob strelu), 8. Vodljivost, 9. Veselje do vodnega dela, 10. Veselje do lova.

Preizkušnje se lahko udeležijo vsi čistopasemski psi ptičarji in španjeli, ki so vpisani v register mladih, oziroma ki imajo rodovnik. Izključeni so bolni psi in psice, ki se gonijo. Vodnik psa mora prinesiti k preizkušnji puško s primernim številom nabojev. Vsak udeleženec se obveže pokoriti se odredbam vodje preizkušnje.

Kdor želi prijaviti psa na eno izmed navedenih preizkušenj, naj se prijavi na naslov prireditelja »Lovska zveza Ljubljana« Zupančičeva 9., najkasneje 6 dni pred preizkušnjo.

Važne pri šolanju so vlake z zajcem in jerebico. Dlakasto in pernatodivjad mora pes tudi prinesiti in jo vodniku na povelje sede oddati. V vodo mora pes z veseljem, šariti v ločju in prinašati iz globoke vode.

Na jesenski vzrejni preizkušnji je tudi važna preizkušnja na roparice.

Konferenca pasemskih organizacij je sklenila, da se disci-

plina za preizkušnjo dela na roparice izvede izven prireditve ali na prireditvi, vendar zgolj pred sodnikom, brez gledavcev — korone.

Lovci vodniki — psov, če nimate za jesensko vzrejno preizkušnjo dobro pripravljene psa, ga raje prijavite na poljsko preizkušnjo.

Lovci, ki se boste udeležili preizkušnje psov ptičarjev — šarivcev kot gledavci, lahko veliko pridobite in izpopolnite svoje znanje v šolanju in vodenju svojega štirinogega prijatelja.

Za DLP Vladimir Pleničar

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI:

Kratkodlaki jazbečarji:

Heda Podčetrtovska JRJki 275, bila na tekmi — Dik JRJki 207, bil na tekmi, leglo je bilo 30. VII. 1963. Vzreditelj Ivan Rojc, Žalec št. 196.

Kokeršpanjeli:

Besa Štajerska JRŠK 432 — Princ Obdravski JRŠK 438, leglo je bilo 15. VI. 1963. Vzreditelj Rudolf Bauman, Dobrenje 70, pošta Pesnica.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Bina JRPki 1429 bila na tekmi — Sano Fužinski JRPki 2332 bil na tekmi, leglo je bilo 20. VI. 1963. Vzreditelj lovška družina Rače.

Rina Ormoška JRPki 1825 — Bol JRPki 1829 bil na tekmi, leglo je bilo 25. VIII. 1963. Vzreditelj Martin Zidarič, Loperšice 11, p. Ormož.

Lovski terierji:

Bistra JRLT 768 — Aso JRLT 1645, leglo je bilo 5. VI. 1963. Vzreditelj Jakob Hlade, Kamnica pri Mariboru.

Lajka Malogorska JRLT 1824 bila na tekmi — Bor Javorniški JRLT 1855 bil na tekmi, leglo je bilo 20. VII. 1963. Vzreditelj Mirko Remih, Šalka vas 68, Kočevje.

Elma Sladkogorska JRLT 1748 — Dante Baltia JRLT 1661, leglo je bilo 16. VI. 1963. Vzreditelj Franc Frajzman, Pesnica 37.

Besa JRLT 570 bila na tekmi — Nazdar Travnogorski JRLT 1525 bil na tekmi, leglo bo 5. IX. 1963. Vzreditelj lovška družina Sodražica.

Dora Gorička JRLT 611 — Javor Uršljegorski JRLT 1924, leglo je bilo 30. VII. 1963. Vzreditelj Anton Osojnik, Bistra 8, Črna na Koroškem.

Braki jazbečarji:

Cica JRBj 1381 — Ciko JRBj 1212 bil na tekmi, leglo je bilo 5. VII. 1963. Vzreditelj Ivan Lavar, Bočna 105.

Jola JRBj 1159 — Ciko JRBj 1212 bil na tekmi, leglo 20. VII. 1963. Vzreditelj Lojze Simetinger, Mislinja 93.

Beba JRBj 1294 — Bor JRBj 877, leglo je bilo 1. VIII. 1963. Vzreditelj Danilo Mohorčič, Sežana, Brkinčeva 6.

Bera JRBj 1155 — Bojči JRBj 1081, leglo je bilo 26. VIII. 1963. Vzreditelj Martin Lubas, Vuze-nica 65.

Kratkodlaki istrski goniči:

Diana JRGki 2785 bila na tekmi — Cero JRGki 3566, leglo bo 18. IX. 1963. Vzreditelj lovška družina Sodražica.

Cita JRGki 1514 bila na tekmi — Lord JRGki 3693, leglo je bilo 11. VII. 1963. Vzreditelj Alojzij Turk, Potočna vas 16, Novo mesto.

Ada JRGki 3639 — Ari JRGki 3475, leglo bo 6. IX. 1963. Vzreditelj Anton Štimac, Pirče 16, pošta Vas Fara.

Mična Travnogorska JRGki 3645 — Ari JRGki 3475, leglo je bilo 23. VIII. 1963. Vzreditelj Slavko Bojč, Dolenja vas pri Ribnici 129.

Posavski goniči:

Cilka JRGp 3561 — Rek JRGp 2241, leglo je bilo 23. V. 1963. Vzreditelj Alojz Čop, Podkum.

Kinološka zveza Slovenije

PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE

»PESNIŠKA« za jamarje, lastnik Franc Frajzman, Pesnica 37.

»SLOVENSKA« za šarivce, lastnica Marta Oblak, Ljubljana, Roška 21.

»TREBENSKA« za službene pse, lastnik Jože Dolžan, Maribor, Zrinskega 12.

»BREZOVGRAJSKA« za službene pse, lastnik Franc Cafnik, Maribor, Zrkovska cesta 152.

»CERKVENJAŠKA« za službene pse, lastnik Ivan Pirher, Lenart v Slov. goricah.

»STAROGORSKA« za ptičarje, lastnik Franc Kos, Šentilj 112.

Kinološka zveza Slovenije

Po lovskem svetu

Leopard

(*Felis panthera pardus*)

Dr. J. Bohinjec

Kadar govorimo o lovu na afriško veledivjad, nas navadno zanima, katera divjad je človeku, posebno pa lovcu, najbolj nevarna. Nevarnost, ki jo predstavlja srečanje z določeno divjadjo, ni odvisna samo od vrste živali in njene obrambne sposobnosti, temveč tudi od raznih drugih okoliščin. Na splošno je znano, da vsaka divjad skuša braniti svoj zarod ali pa se ranjena postavi v bran, kolikor ji to dopuščajo njene fizične sposobnosti oziroma obrambno »orožje«, ki ga ima. Nagon po obrambi ali morebitna napadalnost sta odvisna tudi od karakterja in bojevitosti določene živalske vrste, pa tudi od posamezne živali in njenih izkušenj s človekom. Upoštevatvi moramo predvsem v Afriki terenske pogoje pri srečanju z divjadjo. Lovcu je ranjena žival na pregledni, z nizko travo poraščeni savani zdaleka manj nevarna kot v gostem grmičevju ali v težko prehodnem gozdu. Ob taki nevarnosti pa ne smemo pozabiti, da je človek v primeri z veledivjadjo relativno neoporno bitje z mnogo slabše razviti čutili. Večina naših lovcev meni, da nevarnost pri lovu na afriško veledivjad raste z njeno velikostjo in močjo. Potemtakem bi bile najnevarnejše afriške živali slon, bivol, nosorog in lev. Število žrtev, ki jih je povzročila neka vrsta divjadi, pa še ni merilo njene absolutne nevarnosti. V začetku kolonizacije Afrike in v kasnejšem kolonialnem obdobju so prihajali v Afriko številni lovci, ki niso dobro poznali navad divjadi in so večkrat lovili tudi z neprimernim orožjem. V ilustraciji naj navedem primer afriškega bivola. Oborožen je z močnima, vstran, navzdol in nato navzgor ukrivljenima rogovoma, ki se na čelu stikata v debelo, skoraj neprebojno ploščo. Odrasel samec tehta tudi do 1000 kg. Včasih napade človeka kar brez posebnega vzroka, nevaren pa postane predvsem, kadar je ranjen. Po strelu večinoma zbeži, kasneje pa se navadno v velikem krogu vrne na mesto nastrela. Zato ga izkušeni afriški lovec ne bo sledil, pač pa ranjeno žival počakal v bližini nastrela. Če ga bo bivol kljub vsej previdnosti opazil, lovec počaka, da bivol skloni glavo za napad in tedaj mu strelja v vrat.

Katera afriška veledivjad pa je potemtakem človeku in lovcu najbolj nevarna? Večina poklicnih afriških lovcev se bo odločila za leoparda. Zato mislim, da bo naše lovce zanimalo, če jih seznanim z navadami in načinom njegovega življenja.

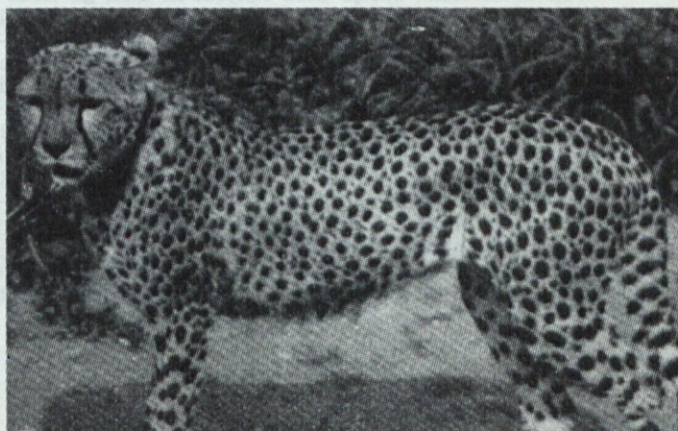
Leoparda (*Felis panthera pardus*) uvrščamo med mesojede iz družine mačk. Panther in leopard sta različni imeni za isto žival. Najdemo ga v nekaterih predelih Azije, predvsem pa v Afriki, kjer je tudi v Etiopiji dokaj številno zastopan. V Etiopiji živi povsod v gorovju, gozdovih in savanah. Močan odrasel samec je manjši od leva, je visok 60 do 75 cm, dolg pa od nosa do konca repa 200 do

290 cm in tehta okoli 100 kg. Osnovna barva dlake je dokaj različna, od svetlo rdečkasto-rumene preko rdečkasto-rjave do temno-rjave in skoraj popolnoma črne. Značilne so številne, dokaj gosto posejane črne pege v obliki nakazanih zaprtih ali deloma odprtih obročkov. Črni leopard ali črni panter, kakor ga včasih imenujejo, je samo posebna barvna zvrst iste živali, pri kateri temno-rjava ali skoraj črna osnovna barva dlake zakriva omenjene črne pege. Pri poševno vpadajoči svetlobi na odrti koži se te pege opazijo. Na splošno gradnja telesa in drža repa zelo spominjata na mačko, le da glava izgleda relativno večja in močnejša, predvsem zaradi močnejše razvitih čeljusti. Poleg silnega zobovja z dolgimi in močnimi podočnjaki, predstavljajo dolgi in ostri kremplji morda še učinkovitejše orožje. Z enim udarcem šape lahko razpara trebuh in zada druge težke rane. Razen pri napadu in obrambi mu kremplji služijo pri plezanju po drevju, pri čemer je vsaj tako spreten kakor domača mačka. Kot vse mačke je tudi leopard nočna žival in je temu primerno grajeno oko, ki ponoči odseva svetlobo. Kljub temu pa včasih srečamo leoparda tudi v jutranjih ali kasnih popoldanskih urah. Tako sem ga srečal pri jasnem dnevu okoli 10. dopoldne, ko se je verjetno vračal od napajanja. Tudi k ostankom plena, ki ga vedno obesi dokaj visoko na drevo, pride včasih še pred nočjo.

Leopard je sila krvoločna zver, ki večkrat ubija le iz naslade več, kot potrebuje za prehrano. Znan je po svoji slasti do pasjega mesa in mesa opic, predvsem pavijanov. Seveda ne zavrača mesa divjih prašičev in antilop ter večkrat mesari tudi med domačo živino. Poželenje do pasje pečenke ga večkrat privede v neposredno bližino človeških bivališč. V tej svoji vnemi kaže izredno drznost in precejšnjo stopnjo inteligence. Verjetno je ravno v slasti do pasjega mesa vzrok, da je leopard izgubil dokajšen del tistega strahu pred človekom, ki ga sicer opažamo pri ostalih živalih. Znani so primeri, ko je leopard skočil na hišno teraso in pograbil ter dnesel poleg gospodarja ležečega hišnega čuvaja. Dogodilo se je že, da se je leopard podnevi približal človeškemu bivališču in legel v bližino lajajočega psa ter se pri tem obnašal kot pes, ki se hoče igrati. Čez nekaj časa je radovednost premagala strah, tako da se je pes približal neznanji živali, kar je seveda plačal z življenjem. V borbi z leopardom nima niti največji in najbojevitejši pes nikakega izgleda. Zanimivo pa je, da se leopard boji večjega krdela psov, ki ga z lahkoto poženejo na drevo. Kljub slasti po pasjem mesu se leopard hrani predvsem z mesom opic pavijanov, ki jim je glavni in praktično edini sovražnik. Pavijani so velike in močne opice, katerih gobec je precej podoben pasjemu. Odrasel samec doseže višino do 75 cm in dolžino do 150 cm. Oboroženi so z močnim zobovjem, z dolgimi in ostrimi podočnjaki. Žive v krdelih po več desetih skupaj, najraje v kakih pečinah v bli-

Gepard (*Cheetah*)

Foto dr. J. Bohinjec

Leopard

Foto dr. J. Bohinjec

žini rek. Te opice imajo močno razvit čut skupnosti in njihova krđela dobro organizirajo zaščito. Kadar so na paši ali pri počitku, lahko vidimo na izpostavljenih mestih močne samce kot straže, ki ob najmanjši nevarnosti opozore ostalo krđelo, po potrebi pa se skupaj z drugimi postavijo v učinkovito obrambo. Večjemu številu pavijanov leopard nika- kor ni kos. Kolikor si drzne poiskati žrtev v odkri- tem napadu, to pogosto plača z življenjem. Svoj plen si mora poiskati previdno ponoči, tako da pre- seneti kako spečo, od ostalih nekoliko oddaljeno opico. Pavijanovo srčnost in moč lahko spozna tudi lovec, ki je tako nepreviden, da se približa ranje- nemu pavijanu. Lahko je siguren, da ga bo ob kri- ku ranjena živali ostalo krđelo napadlo in srečen bo, če bo odnesel celo kožo. Pavijani so kmetijstvu silno škodljivi, saj lahko v kratkem času uničijo velike predele njiv ali nasadov. Odnos med pavijani in leopardom predstavlja zanimiv primer ravno- težja v naravi. Tam kjer so leoparda domala iz- trebili, so se pavijani tako razmnožili, da so bili resna nevarnost poljedelstvu. Tako je bil človek prisiljen, da leoparda v tistih predelih zaščiti in zopet vzpostavi biološko ravnotežje.

Leopard, ki se ponoči prikrade v vas ali v bližino vasi za plenom in se pri tem sreča s člo- vekom, bo pogosto napadel brez posebnega izzi- vanja. Še verjetneje napade, kadar ga človek pre- seneti pri mesarjenju njegovih čred, ki jih skuša ubraniti. Znan mi je primer, ko so domačini v bli- žini mesta Jimma hoteli s kopji pregnati leoparda, ki je klal živino. Enega je na mestu ubil, dva pa sta s težkimi ranami v bolnici umrla. Pri srečanju na tleh leopard skoraj vedno enako napade. Z enim skokom se požene na človeka in se zagriže v ramo ali vrat. S prednjima šapama skuša izpraskati oči, z zadnjima pa razparati trebuh. Napad je tako silo- vit in nagel, da je možnost obrambe malenkostna. Zlasti nevaren pa je leopard na drevesu. Ležeč na veji se izvrstno skrrije med listjem in izda ga kveč- jemu navzdol viseči rep. Pravijo, da človeka, ki gre pod drevesom, napade le takrat, kadar ta po- gleda navzgor in se s pogledi srečata. Vem pa za primer, ko je lovec nesel na rami ubito gazelo pod drevesom, na katerem je čepel leopard, ki ga je verjetno izzval dah krvi ubite gazele, da je napadel in ubil lovca. Da pa leopard, če ga ne nadlegujemo ali ne opazimo, ne napade vedno, sem se prepričal sam. V poznem mraku sem se vračal z lova s spremljevalcem Etiopcem. Ko sva obšla gosto grmovje, je kakih 10 metrov za nama divje zarenčalo. Moj spremljevalec je precej mirno pojasnil, da je bil to nabr, kakor se po amharsko imenuje leopard. Pri

tem sem se kar neprijetno počutil, saj bi v temnem mraku in v grmovju s puško le malo opravil. Z leo- pardom sem se srečal še štirikrat, vendar vedno pri vožnji z avtomobilom. Prvič sem ga srečal pozno popoldne v lovskem rezervatu. Vozili smo precej počasi, ko se je iz grmovja ob desni strani ceste pojavil srednje velik leopard, se postavil poprek sredi ceste, kakih 200 metrov pred nami in nas mirno opazoval. Ker smo bili v rezervatu, so bile puške prazne. Moj spremljevalec je na to pozabil in skočil iz avtomobila s prazno puško v roki. Me- ril je kar precej časa, medtem ko je leopard mirno stal. Ko je napravilo samo tek, je leopardu zado- stovalo, da je z enim skokom izginil v grmovju. Mislili smo, da se je za vedno poslovil in smo se odpeljali. Nekaj desetih metrov dalje pa sem ga zopet zagledal, ležečega in obrnjenega proti nam, niti tri metre od roba ceste. Bil je prekrasen pri- zor z občutkom varnosti v zaprtem vozilu in ob zavesti, da v cesarjevem rezervatu ne smemo stre- ljati. Medtem ko smo pripravljali fotokamere, se je leopard naveličal in v nekaj skokih izginil v bližnjem grmovju.

Ponoči leoparda avtomobilski žarometi zmedejo in verjetno začasno tudi oslepe, da marsikateri na ta način izgubi življenje. Nekoč ponoči mi je skočil na cesto niti 30 metrov pred avtomobil in se takoj vlegel ter potuhnil. Nisem mogel takoj ustaviti ter sem zavozil ob njem naprej in tako je izginil v temi za vozom. Hitro sem zavil, pri tem pa v lovski mrzlici zavozil na velik kamen, ki je blokiral vo- zilo. Ko sem se ukvarjal z avtomobilom, je leopard počasi vstal in izginil v temi. Drugikrat je ležal velik leopard na samotni cesti tik za ovinkom. Za- čutil je bližajoče se vozilo in ko smo ga z žarometi osvetlili, je z nekaj skoki izginil v globeli ob cesti in se potuhnil, kar smo ugotovili po svetlikajočih se očeh. Skušali smo obrniti vozilo, da bi ga ujeli v žaromete, pa je pri tem dokončno pobegnil. Iz- gleda, da se leopard po možnosti umakne vozilu s ceste, nato pa se potuhne in opazuje z neposredne bližine.

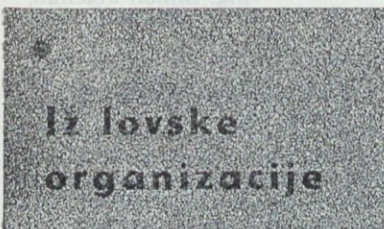
Leoparda love predvsem zaradi kože, ki ima precejšnjo vrednost. V ta namen love večinoma s pastmi ali s strupom. Pri športnem lovu je naj- učinkovitejše čakanje pozno popoldne in ponoči ob sčipu ob primerni vabi. Najprimernejša vaba je ostanek plena, ki si ga je leopard shranil na dre- vesu. Seveda takšno vabo redko najdemo. Primeren je kak ubit pavijan ali privezana ovca ali koza. Uspešno je čakanje tudi ob napajališču, ki ga obi- skuje leopard.

V ostalem pa se srečamo z leopardom le po naključju pri zalezovanju kake druge divjadi. V gozdnatem predelu, kjer je več leopardov, je pri- merneje, da lovita dva lovca skupaj. Ob napadu, ko ima ranjeni leopard opravka z enim lovцем, je temu edino upanje hiter in dober strel njegovega tovariša. Leopard je edina afriška veledivjad, pri kateri je večasih ustrežneje uporabljati dvocevko kalibra 12 s PP nabojem. Z njim se navadno sre- čamo na majhno razdaljo v gosti travi, grmovju ali gozdu. Dober strel s takšno municijo ga vrže ob tla, z drugim ga pa umirimo. Pri napadu je prednost šibrenice še večja, ker je zadetek v skoku zdaleka lažji kakor z risanico in drugi strel lahko oddamo neposredno za prvim. Zaradi tega pripo- račajo za nevarno afriško veledivjad velikokalibske risanice — dvocevke.

Zasledovanje ranjenega leoparda predstavlja najbolj napeto in tudi najnevarnejše lovsko pod- jetje. Poleg nekaterih že omenjenih lastnosti mu je predvsem njegovo obnašanje, kadar je ranjen, dalo sloves najnevarnejše afriške divjadi. Lovil sem z oddličnim in znanim lovцем Etiopcem, ki je med drugim prebil več let v službi v Keniji. Uplenil

je precejšnje število vseh vrst afriške veledivjadi, katerih trofeje krasi njegovo lovsko sobo. Ko sem ga vprašal, koliko je ustrelil leopardov, mi je pojasnil, da jih je ranil šest, pobral pa nobenega. V teh primerih je bil vedno sam in oborožen z risanico. Ranjen leopard namreč v večini primerov po strelu zbeži, potem se pa skriva in potuhne v kaki pečini, travi, grmovju ali na drevesu. Lovca, ki ga sledi, pusti v neposredno bližino, ne da bi se količkaj izdal in če je še količkaj pri moči, brez izjeme bliskovito napade. V tem potuhnjenju se leopard razlikuje od ostale nevarne afriške divjadi, ki svoj napad kakorkoli izda in napade skoraj vedno iz določene razdalje. Leopard se izvrstno skriva in potuhne in ga za razliko od leva ne moremo izgnati iz njegovega skrivališča. O ranjenem leopardu sem slišal mnogo skoraj neverjetnih zgodb.

Kadar pa kdo pripoveduje dogodivščine s pohlavnim ali strahopetnim leopardom, ga zamenjuje s podobnim gepardom ali cheetahom (*Acinonyx guttatus*). Ta je visok do 85 cm in z repom dolg 210 do 220 cm. Glava je relativno majhna, odlikujejo pa ga dolge noge in rep. Osnovna barva dlake je rumenkasta ali rjavkasto siva s številnimi in gosto posejanimi črnimi, skoraj okroglimi pegami. Zobje je sicer zversko, a kremplji so kratki in podobni pasjim, ki ne omogočajo plezanja. Gepard je najhitrejši sesalec, saj doseže brzino preko 100 kilometrov na uro. Živi večinoma v savanah in se hrani z mesom antilop, ki so mu spričo njegove brzine dokaj lahek plen. Ujet mladič se človeka hitro navadi in udomačen gepard je krotek kot pes. Človeku tudi v naravnih okoliščinah ni nevaren.

Darovali so za žrtve potresa v Skopju

Lovske družine iz LZ Ljubljana: Logatec 50 000 din, Vodice 20 000 din, Hotedršca 20 000 din, Stična 15 000 din, Otok 10 000 din, Cerknica 5000 din.

Tržaški lovski klub iz Trsta 20 000 lir (24 000 din), inozemski lovski gostje Pucitta Neddo in tovariši iz Venezie (Benetk) pa 10 000 lir (12 000 din).

Občni zbor Lovske zveze Celje

22. junija so delegati osemindesetih lovskih družin s področja lovske zveze Celje pregledali uspehe in dosežke v preteklem letu ter ugotovili, da je lovstvo v celjskem okraju krepko napredovalo.

V preteklem letu je bilo končano bonitiranje vseh lovišč, kot druga faza pa je v teku priprava sedemletnih gojitvenih načrtov, o katerih bodo razpravljali tudi občinski sveti za kmetijstvo in gozdarstvo. Od družbenega organa potrjeni gojitveni načrti bodo za vsako lovsko družino obvezni. Komisije za lovstvo, ki delujejo na vseh občinah na področju zveze, so opravile važne naloge pri koordiniranju interesov kmetijstva, gozdarstva in lovstva, prispevale k boljšemu razumevanju pomembnosti lovstva za rekreacijo delovnih ljudi in narodno gospodarstvo ter opravile na področju občin več manjših nalog.

Občni zbor je tudi ugotovil, da so družine prav dobro gospodarile in povečale svoje dohodke za več kot osem milijonov dinarjev, za gojitvene namene pa so porabile

nad 24 milijonov dinarjev. Uspešni gojitveni ukrepi se odražajo tudi v povišanem staležu in odstrelu. Tako je bilo v preteklem letu na področju LZ Celje uplenjenih 40 gamsov, 1143 srnjadi, 125 divjih prašičev, 4957 zajcev, 577 veveric, 24 vel. petelinov, 9 ruševcev, 137 gozdnih jerebov, 1931 fazanov, 421 poljskih jerebic, 5 prepelic, 122 kljunačev, 6 kozic, 565 golobov, 14 gosi in 289 rac, 739 lisic, 3 divje mačke, 34 kun zlatič, 4 kune belice, 56 podlasic, 79 jazbecev, 133 dihurjev, 70 pižmovk, 862 kraguljev, kanj in skobcev, 6953 vran, srak in šoj ter 1546 potepuških psov in 2715 potepuških mačk.

Poleg ožjega upravnega odbora so bile zelo delavne tudi posamezne komisije. Komisija za lovsko prosveto je izvedla dvodnevni tečaj za lovce-pripravnike, organizirala razstavo lovske fotografije in uredila zbirko učil in učnih pripomočkov. Komisija za lovsko škodo je upravljala s skladom za škodo in odobrila trem lovskim družinam posojilo din 475 103 za poravnava škode po divjih prašičih, medtem ko so preostanek škode din 1 794 678 poravnale družine same iz svojih sredstev. Komisija za lovsko kinologijo je izvedla 5 kinoloških prireditvev in skrbel za dvig staleža čistokrvnih lovskih psov, ki jih je vseh 518, in sicer 31 ptičarjev, 59 šarivcev, 167 visokonogih goničev, 191 brakov jazbečarjev in 70 jamarjev. Zaskrbljujoče je dejstvo, da je le 22 psov vpisanih v knjigo šolanih.

Občni zbor je obravnaval tudi vprašanje bodoče reorganizacije lovstva in poudaril predvsem sledeče zahteve lovcev:

1. Občni zbor je mnenja, da je možno vprašanje lovstva in reorganizacije reševati le sporazumno in soglasno z lovsko organizacijo, katere 12 000 članov stori ogromno za ohranitev in razvoj divjadi, ne da bi od tega lovec kot posameznik ali pa tudi lovski kolektiv imel materialne koristi.

2. Bodoči zakon o lovu mora temeljiti na pozitivnih načelih sedanjega zakona, kajti le v tem primeru lahko govorimo o napredku. Ti dosežki so predvsem samoupravljanje in možnost formiranja skladov.

3. Družbeno kontrolo nad lovstvom je treba razvijati preko komisij za lovstvo, ki naj bodo stalen organ svetov za kmetijstvo, gozdarstvo in lovstvo, kar je potrebno tudi zakoniti.

4. Ker presega gospodarjenje z lovišči okvire občin (tako kot pri gozdarstvu) naj se formiranje področnih zvez ne omeji na meje občin, temveč naj obstoje širše področne lovske organizacije, ki bodo uravnale gospodarjenje z lovišči v gospodarsko zaokroženih območjih. Ta način organizacije edino dopušča formiranje potrebnih skladov ter njihovo racionalno izkoriščanje in smotrno usmerjanje.

5. Pri reorganizaciji je upoštevati, da je lov za našega državljana lovca rekreacija in zato reorganizacija ne sme vsebovati takih podražitev, da jih lovci ne bi zmogli. Selekcija lovcev po teži denarnice pa je negativna in nezdružljiva z družbenimi načeli.

Novemu upravnemu odboru predseduje tov. Jože Kuntarič. Dosedanjemu predsedniku tov. Jožetu Ančiku, ki odhaja na novo službeno mesto, je izrekel občini zbor vse priznanje za neumorno in požrtvovalno delo in ga izvolil za častnega predsednika.

Ob koncu so bili razglašeni tudi rezultati in razdeljene nagrade za meddružinsko tekmovanje in sicer:

I. skupina: 1. LD Ljubno, 2. LD Gornji grad, 3. LD Luče, 4. LD Vitanje;

II. skupina: 1. LD Rečica p. L., 2. LD Prebold, 3. LD Jurklošter, 4. LD Griže;

III. skupina: 1. LD Vojnik, 2. LD Logatec, 3. LD Kajuh, 4. LD Žalec.

K. S

LD Brusnice zgradila lovsko kočo

V nedeljo, 21. julija t. l. so salve iz lovskih pušk v Gorjancih pod Trdinovim vrhom naznanile, da je LD Brusnice odprla svojo lovsko kočo. Starešina LD tov. Leon Kos je v svojem govoru zbranim lovcem in ostalim navzočim dejal: »Koča, ki jo danes odpiramo, ne predstavlja stavbe iz dragega, klesanega marmorja, niti ni umetniško zgrajena. Naš skromni lovski dom je zrasel iz naših skromnih možnosti in skupnih želja, da bi se v njem utrjevalo in razvijalo pravo lovsko tovarištvo ter da bi služil lovsko-gospodarskim in turističnim ciljem.« Izročitvi koč svojemu namenu je botroval tov. France Cvenkel, ki ga je LD Brusnice povabila na njihovo praznovanje kot nekdanjega učitelja in lovca v Gaberju pod Gorjanci ter velikega ljubitelja Gorjancev. Imenovani je pozdravil navzoče v imenu Lovske zveze Slovenije in jim govorili o nalogah sodobnega lovca.

Koča stoji v višini 1000 m blizu gorjanske ceste, ki pelje od Gospodične oziroma Doma Vinka Padaršiča proti Miklavžu. Denarna sredstva za material so dali člani sami, prispevali pa so tudi Gozdno gospodarstvo, Tovarna zdravil »Krka«, Tovarna motornih vozil in Podjetje za gradnjo cest, vsi iz Novega mesta, za kar se jim LD Brusnice tudi po tej poti najlepše zahvaljuje. Vse delo pa so člani LD opravili sami udarniško.

J. Rakoše

LD Štore je pred sezono za odstrel srnjadi priredila tekmovanje z MK puško na premično tarčo srnjaka. Najboljši je bil tov. Farčnik. Po končanem tekmovanju so preskusili še risanice. Temu je sledilo streljanje na umetne golobe. Večina je v tej

veščini streljala prvič in je bila navdušena. Najboljši je bil tov. Turnšek. Tako streljanje bo družina še organizirala in na prvi družinski posvet povabila strokovnjaka za kratko predavanje o odstrelu srnjadi.

Vlado Sajovic

Lovska družina Košaki

je imela 19. V. 1963 svoj letni občni zbor v Ribniškem selu.

Starešina Oton Brezovšek je orisal delovanje LD v preteklem gospodarskem letu in zlasti pohvalil vse člane, ki so pozimi oskrbovali krmišča, saj so znosili samo koruze fazanom in jerebicam preko 4000 kg, razen tega pa so redno krmili tudi srnjad.

Blagajnik Jurij Babič je analiziral finančno poslovanje in izrazil željo, naj lovška zveza posreduje pri narodni banki, da bi lovske družine lahko ponovno nalagale svoja sredstva pri mestnih hranilnicah kakor prej, ker bi se glavnica tam obrestovala, medtem ko pomeni vloga na tekočem računu samo stroške in ne prinaša nobenih obresti.

Gospodarjevo poročilo med drugim omenja, da so kljub dnevni kontroli psi klateži ugonobili v pretekli zimi 4 srnjake, 6 srn in dva mladiča. Doslej ugotovljena škoda na mali divjadi je 18 zajcev, 25 fazanov in 38 fazank ter 8 jerebic. Pohvalil je Franca Rebernika in Mirka Verbošta, ki sta dosegla v odstrelu roparic 828 oziroma 786 točk.

Po poročilih upravnega in nadzornega odbora je živa razprava med drugim prinesla marsikak koristen predlog za poživitev lovskega gospodarstva, lovske discipline in družabnega življenja v LD. Na priporočilo delegata področne lovske zveze tov. Mirka Lorberja je bil sprejet sklep, da je treba poskrbeti za povečanje števila krmišč že v zgodnji jeseni in redno krmiti predvsem pernatno divjad. V bodoče bo treba natančneje kontrolirati uporabo agro-

tehničnih kemikalij in vsako zastrupljeno divjad dati v takojšnjo preiskavo najbližji veterinarski postaji ter o najdbi obvestiti lovsko zvezo.

Med drugim je občni zbor sklenil, da LD odstopi 10 % lovnega odstrela potrebam lovskega turizma in da naj se začne odstrel zajcev zaradi večje teže in boljše cene kožuhovine šele v novembru.

Popoldne so člani LD na zabavi imeli tudi tekmovanje z MK puško na silhueto srnjaka in premično silhueto zajca. Najbolje sta streljala Vili Gadi na srnjaka, Ivo Ribič pa na zajca.

ing. Simon Jelenko,
Maribor

Plod občnega zbora LD Mirna peč

Takoj po občnem zboru naše LD, o katerem je Lovec že poročal v letošnji 4. številki, se je naš upravni odbor lotil nalog. Po gospodarskem planu za tekoče lovsko leto je bilo posejanih nekaj parcel s koruzo, ki bodo služile kot remize za malo, zlasti pernatno divjad. Pripravili in napolnili smo 50 solnic. Za zimo že sedaj pripravljamo krmišča in hrano. Za srnjad smo spomladi nasekali in posušili hrastove, bukove in jelševе vejnikе. Zgodaj spomladi smo položili preko 400 zastrupljenih jajc. 23. in 24. junija smo izvedli skupno akcijo in uredili več lovskih steza. Tudi za strokovno vzgojo članstva skrbimo. Seminarско se obravnavajo vprašanja iz lovske zakonodaje, kinologije, biologije itd. Od tega imajo največ koristi mladi člani, ki bodo prihodnje leto morali polagati lovski izpit, zadovoljni pa so tudi starejši člani, saj si ob mladih svežijo in razširjajo svoje znanje. Zavedamo se vedno bolj, da tudi v lovstvu velja pravilo — brez setve ni žetve.

Milan Ivkovič

Iz LD Podlehnik

Naše lovišče spada pretežno med hribska lovišča, saj imamo skoraj vse vrsti divjadi, posebno pa lep stalež srnjadi, zaradi res ugodnih pogojev zanjo. V nižinskem, manjšem predelu so zajci in fazani, ki smo jih pred nekaj leti začeli gojiti. Tu in tam se pokaže kakšna kita jerebic, ki so pa še redke. Ker lovišče meji na eni strani na SR Hrvatsko, so v jeseni, ko so poljski pridelki na njivah in tudi pozimi prehodni gosti divji prašiči. Vsako leto jih nekaj uplenimo, vendar nam delajo kar dosti škode. Po vojni so se hudo zaplodile lisice, ki pa smo jih do sedaj precej zdesetkali. Skoraj polovica nas je mladih lovcev. Toda treba je stvar vzeti resno, ne pa da imamo love za nekakšen izlet ali dopust, kakor to nekateri delajo.

Nekateri starejši lovci so nam dobri vodniki v lovstvu, zlasti je priljubljen najstarejši član Svenšek, ki je hkrati dober pevec in šaljivec in nas prijetno zabava.

Veliko skrbi nam je prizadela pretekla zima zaradi krmljenja fazanov in tudi srnjadi. Močno pogrešamo svoj lovski dom, saj nimamo niti sobe za lovske posvete in sestanke. Navezani smo na bližnjo gostilno, kar je zelo neugodno, ker gostje prisluškujejo in motijo. Imamo upanje, da bomo tudi to vprašanje kmalu rešili.

Rudolf Kunstek

Tekmovanje

v streljanju na umetne golobe za prehodna pokala Lovske zveze Gorica, ki je bilo v nedeljo, 9. junija 1963 na strelišču Lovske družine Kanal.

Tekmovanja se je udeležilo 5 lovskih družin, ki so se uvrstile:

1. ekipa LD Kanal, 2. ekipa LD Sabotin, 3. ekipa LD Lîvek, 4. ekipa LD Tolmin, 5. ekipa LD Čepovan. Najboljši trije posamezniki: 1. Dušan Arčon LD Fajti hrib, 2. Andrija Knežević LD Tolmin, 3. Marijan Jakopič LD Kanal. Prehodni pokal je osvojila ekipa LD Kanal in posameznik Dušan Arčon.

Karel Jurečič

Slike od zgoraj navzdol:

LD Vel. Gaber, plen v novembru 1962

Prvoplasirana ekipa LD Kanal

Dušan Arčon sprejema prehodni pokal

Jubilanti

Jože Kozina, sedemdesetletnik, član LD »Videž« Kozina, aktiven lovec 52 let. Agilnemu in družabnemu lovskemu tovarišu »Čoparju« iz Beke pristrčno čestitamo!

Lovci LD Kozina

Jože Kalin iz Vel. Obrežja pri Jesenicah na Dolenjskem, starešina LD Mokrice, član UO LZ Videm-Krško, šestdesetletnik. Ze 40 let vestno in požrtvovalno dela v lovskih vrstah na vseh poljih lovstva. S svojo lepo besedo in odprtim srcem vzbuja med tova-

riši in prijatelji pristrčno domačnost, kakršne si lovci želimo. Za svoje plodno delo v lovstvu je bil odlikovan z Redom za lovske zasluge II. stopnje in z Znakom za zasluge ter s srebrnim redom za zasluge v kinologiji. Dragemu tovarišu želimo še mnogo lovskih uspehov z iskreno željo, da ostane čil in veder še mnogo let!

LZ Videm-Krško

Umrli

Filip Mihev, član LD Koprivna, njen član od ustanovitve, lovec od mladosti, vzgleden lovski tovariš, učitelj in vzgojitelj mladih lovcev, 68 let star. Časten spomin dragemu pokojniku!

LD Koprivna

Popravite v prejšnji, 5. številki:

na strani 130 v naslovu besedo — sveti — v — statuti; na strani 131 v drugem odstavku pa stavek, ki se v celoti in pravilno glasi: Mesto, ki ga po mojem mišljenju dobimo v občinskem statutu, nam bo dajalo z druge strani jamstvo, da vse probleme lovstva obravnavamo neposredno in enakopravno v okviru občine, kjer se vsa ta dejavnost vrši in vsklajuje; na strani 134 pri drugem odgovoru se besede »sicer ne meji« zamenjajo s »sicer le delno meji«; na strani 141 pod zgornjo fotografijo priimek v Čavič, pri spodnji fotografiji pa — foto L. Briški in ne Čavič; na strani 159 pa je dr. Janko Kovačec član LD Pobrežje in ne Podbrežje.

Vedno me pripelje do avtomobila